

Cais y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol am dystiolaeth

Tystiolaeth i lywio'r gwaith o graffu ar Gyllideb Ddrafft 2025- 26

Rhagfyr 2024

Mae'r ddogfen hon yn ymateb i gais y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol am wybodaeth i lywio'r gwaith o graffu ar Gyllideb Ddrafft 2025-26.

Cynnwys

1.	Blaenoriaethu	4
	Chwyddiant a thwf na ellir ei osgoi mewn galw	5
	Rhagdybiaethau Arbedion.....	6
	Dyrannu cyllid ar gyfer 2025/26.....	6
	Newidiadau eraill i'r Gyllideb yn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol	8
2.	Amseroedd aros	9
	Cymharu data atgyfeirio a thriniaeth (RTT) mis Medi 2024 a mis Mawrth 2024.....	10
3.	Iechyd meddwl	13
	Strategaeth iechyd meddwl ac atal hunanladdiad	13
	Gwella mynediad at wasanaethau a chanlyniadau.....	14
4.	Y Gweithlu	15
5.	Gofal sylfaenol.....	17
6.	Trawsnewid gwasanaethau	19
	Rheoli atgyfeiriadau	19
	Prosiectau trawsnewid cleifion allanol.....	20
	Cynhyrchiant theatrau.....	20
	Llawdriniaeth Lai Cymhleth Cyfaint Uchel	21
	Ailddylunio llwybrau gofal llygaid	21
	Cyflwyno gwasanaethau aros yn iach.....	21
	Datblygiadau patholeg digidol	21
7.	Atal	23
	Y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol	24
	Brechiadau	25
	Sgrinio	26
8.	Ystadau a seilwaith	27
	Digidol, Arloesedd a Thechnoleg	28

9.	Anghydraddoldebau iechyd I.....	31
	Dechrau'n Deg	31
	Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu	32
	Y Rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf	32
10.	Anghydraddoldebau iechyd II.....	33
11.	Iechyd Menywod.....	35
12.	Asesu effaith/gwerth am arian	37
	GIG	37
	Dechrau'n Deg	38
	Gofal Cymdeithasol	38
13.	Perfformiad a chynlluniau ariannol y Bwrdd Iechyd	41
	Yr wybodaeth ddiweddaraf ar sefyllfa ariannol Byrddau Iechyd Lleol 2024-25	42
	Dyletswydd Statudol i Fantoli'r Gyllideb 2022-23 i 2024-25	45
	Cymorth ariannol ychwanegol yn ystod y flwyddyn 2024-25	46
	Dyraniadau Byrddau Iechyd Lleol 2025-26	46
	Cymorth gan Lywodraeth Cymru.....	46
14.	Gofal Cymdeithasol	48
	Cyllid ychwanegol 2025-26	49
	Sicrhau hyfywedd a sefydlogrwydd parhaus gwasanaethau	49
	Gofalwyr di-dâl	50
	Cynaliadwyedd y gweithlu gofal cymdeithasol	51

1. Blaenoriaethu

Manylion y dull a fabwysiadwyd gan Lywodraeth Cymru i flaenoriaethu meysydd gwariant ar draws y gyllideb gyfan ac ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid, y Cyfansoddiad a Swyddfa'r Cabinet wedi dweud y bydd cyllideb nesaf Llywodraeth Cymru "yn heriol iawn unwaith eto, a bydd yn rhaid i ni ganolbwyntio ar ein blaenoriaethau pwysicaf, ac ni fydd digon o arian i gwrdd â'r holl bwysau sy'n ein hwynebu".

Ymateb:

Lluniwyd Cyllideb Ddrafft 2025-26 o amgylch blaenoriaethau allweddol mewn meysydd y mae'r Cabinet wedi nodi eu bod yn hanfodol ar gyfer cyflawni. Blaenoriaeth y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol yw 'Iechyd da' – Cymru Iachach.

Mae £435m o gyllid Adnoddau ychwanegol a £175m o gyllid Cyfalaf ychwanegol ar gyfer y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol i helpu gyda'r gwaith parhaus o leihau amseroedd aros hir y GIG, gwella mynediad a gwella gwasanaethau iechyd menywod. Mae hyn yn adeiladu ar y cyllid ychwanegol y cytunwyd arno eisoes ar gyfer 2024-25.

Mae'r Prif Grŵp Gwariant Tai a Llywodraeth Leol yn cael cynnydd i hybu mynediad at ofal cymdeithasol drwy'r Grant Cynnal Refeniw i Awdurdodau Lleol.

Mae Tabl y Gyllideb Ddrafft a gyhoeddwyd yn dangos cynnydd o £921.73m mewn cyllid Adnoddau. Mae hyn yn cynnwys £447.65m o addasiadau sylfaenol sy'n ymwneud â chynnydd mewn cyflogau a phensiynau yn 2024-25 a chynnydd o £474.08m mewn cyllid yn 2025-26.

Mae'r cynnydd ar gyfer 2025-26 wedi'i rannu'n £435m ar gyfer Adnoddau Cyllidol a £38.2m ar gyfer Adnoddau Anghyllidol. Mae Cyllideb Derfynol 2024-25 yn cael ei hailddatgan ac mae'n cynnwys y £447.65m ychwanegol cyn ychwanegu cyllid 2025-26 i ddangos ffigur Cynllun y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2025-26.

Mae'r tabl isod yn ddadansoddiad o'r cyllid Adnoddau ychwanegol ar gyfer prif grŵp gwariant (MEG) Iechyd a Gofal Cymdeithasol (HSC):

£m	
11,318.693	Ailddatgan y Gyllideb Derfynol Medi 2024
312.500	Cyllid Cyflogau'r GIG ar gyfer 2023-24 a 2024-25
134.000	Cyllid Cynnydd Pensiwn (SCAPE) ar gyfer 2024-25
1.150	Cyflog a Phensiynau – dyraniadau ychwanegol nad ydynt yn rhai'r GIG
11,766.343	Llinell Sylfaen Ddiwygiedig 2025-26
0.880	Trosglwyddiad MEG i MEG o'r Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol
435.000	Dyraniad Refeniw Ychwanegol ar gyfer 2025-26
38.200	Cynnydd nad yw'n arian parod (addasiad IFRS 16 a Dibrisiant)
12,240.423	Cynlluniau Cyllideb Ddrafft 2025-26

Gyda'i gilydd, mae'r cynnydd mewn cyllid dros y ddwy flynedd diwethaf ym maes iechyd a gofal cymdeithasol yn werth dros £880m neu wyth y cant, gyda'r rhan fwyaf ohono'n cefnogi cyflogau'r gweithlu.

Y dull gweithredu ar gyfer y gyllideb hon yw sicrhau bod y GIG yn cael ei gefnogi gyda setliad ar gyfer cyflogau, chwyddiant a thwf nad oes modd ei osgoi yn y galw, sy'n gynaliadwy ac a fydd yn ei alluogi i gyflawni cynlluniau cytbwys yn 2025-26. Mae hyn yn hanfodol er mwyn i'r GIG allu cyflawni gwelliannau mewn perfformiad, canlyniadau a chynlluniau ariannol. Bydd y cynlluniau hyn yn cynnwys y camau sy'n cael eu cymryd i gefnogi elfennau allweddol 'Iechyd da' – Cymru Iachach.

Chwyddiant a thwf na ellir ei osgoi mewn galw

Mae swyddogion wedi cynnal asesiad a her ar y rhagdybiaethau sy'n gysylltiedig â chost twf na ellir ei osgoi mewn galw, a phwysau anochel chwyddiant yn y GIG.

Mae'n hanfodol bod digon o gyllid yn cael ei roi i'r GIG i dalu costau nad oes modd eu hosgoi, ochr yn ochr â disgwyliadau ymestyn arbedion. Bydd y costau hyn yn codi. Bydd peidio â darparu digon o gyllid i dalu costau nad oes modd eu hosgoi yn y GIG, ar ôl ystyried tybiaethau effeithiolrwydd ac ymestyn arbedion, yn effeithio ar allu'r system i gyflawni'n ariannol, ar berfformiad ac ar ganlyniadau.

Mae hefyd yn bwysig cydnabod na fydd yr uchelgais na'r disgwyliad i gyllid ychwanegol wella perfformiad yn cael ei wireddu oni bai fod hyn yn atodol i sicrhau bod digon o gyllid ar gael i barhau â'r gwasanaethau presennol.

Mae'r twf yn y galw a'r pwysau chwyddiant nad oes modd eu hosgoi wedi cael eu hystyried yn ofalus wrth bennu ein rhagdybiaethau cynllunio. Unwaith eto, bydd y GIG yng Nghymru yn gosod targedau arbed heriol a bydd angen cymryd amrywiaeth o gamau gweithredu i gyflawni cynlluniau cytbwys ar gyfer 2025-26.

Rhagdybiaethau Arbedion

Ar sail yr egwyddorion a'r tybiaethau a amlinellir uchod, bydd angen i gyrff y GIG gyflawni camau gweithredu parhaus gwerth £70m 2024-25 eto yn 2025-26. Ar ben hynny, tybir y bydd y GIG yn darparu £150m, neu oddeutu 1.4 y cant o arbedion, yn rheolaidd.

Gyda'i gilydd, bydd y disgwyliad o arbedion gwerth £220m yn darged arbedion oddeutu dau y cant yn erbyn cyfanswm cyllidebau gwariant. Mae hyn yn cyd-fynd â'r disgwyliad o ddau y cant a osodwyd gan Lywodraeth y DU ar gyfer arbedion a chynhyrchiant ar draws adrannau, ond mae'n fwy nag asesiad hanesyddol Nuffield a'r Sefydliad Iechyd, sef bod oddeutu 1.5 y cant yn ddisgwyliad realistig o ran arbedion ac effeithlonrwydd.

Mae hyn yn ychwanegol at y ffaith bod y GIG wedi cyflawni'r lefelau uchaf erioed o arbedion yn 2023-24, sef £260m, ac erbyn hyn rhagwelir y bydd yn arbed £267m yn 2024-25.

Bydd y camau gweithredu i gyflawni'r lefel hon o arbedion yn fwy heriol o ystyried y cynnydd a wnaed yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Felly, er bod rhywfaint o gyfle i wella o hyd, mae hyn ar raddfa lai nag o'r blaen, a heb fuddsoddiad sylweddol mewn trawsnewid i sbarduno arbedion ychwanegol.

Bydd y setliad i'r GIG ar gyfer 2025-26 yn cael ei ystyried ochr yn ochr â sut mae'r cyllid sy'n cael ei gadw yn y Prif Grŵp Gwariant yn 2024-25 (£168m) yn cael ei ddyrannu ar sail reolaidd. Bydd hyn yn cefnogi'r ymgyrch i sicrhau gwelliant parhaus, cynlluniau cytbwys, a gwneud cynnydd ar yr agenda ariannol. Mae'r dyraniad hwn yn cael ei ddatblygu ochr yn ochr â setliad cyllido 2025-26, i gefnogi cynnydd mewn costau nad oes modd eu hosgoi. Wrth i safleoedd Byrddau Iechyd unigol wella drwy'r fframwaith hwnnw, rhaid i'r Byrddau Iechyd hynny sydd â'r diffyg mwyaf gymryd camau i gyflawni ar sail Prif Grŵp Gwariant cytbwys. Mae hwn yn amod allweddol sy'n cael ei nodi yn y dull gweithredu hwn.

Dyrannu cyllid ar gyfer 2025/26

Mae iechyd a gofal cymdeithasol yn parhau i gael ei flaenoriaethu yn 2025-26 gyda chyllid Adnoddau ychwanegol o £435m, yn ogystal â £175m o gyllid Cyfalaf ychwanegol. Mae hyn ar ben y cyllid ychwanegol a ddarparwyd i'r GIG yn 2024-25.

O'r cynnydd o £435m mewn Adnoddau, bydd dros £400m ohono'n cefnogi amrywiaeth o ddyraniadau ychwanegol i'r GIG, gan gynnwys gweithgarwch i barhau i leihau'r amseroedd aros hiraf a gwella mynediad amserol at ofal a thriniaeth. Bydd hefyd yn cefnogi dyfarniad cyflog 2025-26 ar gyfer y gweithlu, gan adeiladu ar y cyllid ychwanegol a ddarparwyd yn 2024-25.

Yn ogystal â'r cymorth craidd ar gyfer gwasanaethau rheng flaen y GIG, byddwn yn buddsoddi dros £20m i hyfforddi'r gweithlu. Bydd hyn yn cynnwys cymorth parhaus i ehangu ysgol feddygol Gogledd Cymru a rhagor o lefydd hyfforddi meddygol a deintyddol ôl-raddedig.

Yn unol â blaenoriaethau Iechyd Da, byddwn yn darparu £3m i wella gofal iechyd i fenywod, yn unol â'r cerrig milltir a nodir yng Nghynllun Iechyd Menywod cyntaf Cymru, a gyhoeddwyd ar 10 Rhagfyr 2024.

Gan gydnabod pa mor bwysig yw buddsoddi mewn iechyd ataliol, rydym yn cynyddu'r dyraniadau i raglenni sgrinio a brechu £3m. Mae hyn yn helpu i sicrhau ein bod yn nodi rhai problemau iechyd yn gynharach ac, yn achos brechu, yn atal salwch mwy difrifol yn nes ymlaen.

Byddwn hefyd yn cynnal yr arian sydd wedi'i neilltuo i iechyd meddwl ym mhrif ddyraniad y GIG a bydd hyn dros £820m yn 2025-26.

Rydym yn dyrannu £3m i gefnogi'r sector hosbisau yn 2025-26. Bydd y cyllid hwn yn rheolaidd, oherwydd rydym yn cydnabod pa mor bwysig ydynt o ran cefnogi'r GIG a phawb y mae angen gofal diwedd oes arnynt.

Rydym hefyd yn buddsoddi £20m ychwanegol i gefnogi ein Cynnig Gofal Plant blaenllaw, a fydd yn darparu cynnydd hollbwysig yn y gyfradd fesul awr a delir i ddarparwyr. Bydd hyn yn helpu i sicrhau cynaliadwyedd y sector, bydd yn cefnogi'r gweithlu ac yn gwella lleoliadau a dewis rhieni.

O ran cyfalaf, mae ein cynnydd o £175m yn cynnwys £60m y bydd angen ei gyfeirio at gefnogi goblygiadau IFRS 16, sef y safon cyfrifyddu ar gyfer lesioedd. Bydd £115m ychwanegol ar gael i'w ddyrannu i gynnal a gwella ystâd y GIG a hybu cynhyrchiant y GIG, drwy fuddsoddi mewn offer newydd a thechnoleg ddigidol. Mae cyfanswm y gyllideb gyfalaf yn codi i £614m yn 2025-26.

Y tu allan i'r Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol, mae Gofal Cymdeithasol yn cael ei gefnogi'n uniongyrchol gan awdurdodau lleol. Yn 2025-26, bydd y grant cynnal refeniw yn y Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol yn cael ei gynyddu £235m i adlewyrchu'r pwysau ychwanegol sy'n wynebu awdurdodau lleol.

Mae'r Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cefnogi Gofal Cymdeithasol yn uniongyrchol drwy gyfres o gronfeydd a grantiau, gan gynnwys dros £140m o gyllid dan gyfarwyddyd, a fydd yn cael ei gynnal yn 2025-26. Mae hyn yn cynnwys cynnal cefnogaeth bresennol y rhaglen Dileu. Mae ein cyllid ar gyfer byrddau partneriaeth rhanbarthol hefyd yn cael ei gynnal ac mae'n cynnwys cynlluniau i leihau oedi wrth ryddhau cleifion a gwella darpariaeth yn y gymuned.

Newidiadau eraill i'r Gyllideb yn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Yn ein cyllideb ar gyfer 2025-26 mae cynnydd o £38.2m mewn cyllid nad yw'n arian parod, ar gyfer eitemau fel costau dibrisiant.

Mae'r gostyngiad yn y gyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) yn ymwneud â'r asesiad diweddaraf o'r gyllideb sydd ei hangen ar gyfer pethau fel symudiadau disgwylidig mewn amhariadau a darpariaethau, yn bennaf yn y GIG.

Mae gennym un enghraifft o drosglwyddiad MEG i MEG lle mae grant gofal cymdeithasol gwerth £0.880m yn symud allan o'r Grant Cynnal Refeniw yn y Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol ac yn ôl i'r cyllidebau Gofal Cymdeithasol yn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Mae hefyd yn werth nodi bod tabl y gyllideb ddrafft ar gyfer 2025-26 yn cynnwys nifer cymharol uchel o symudiadau cyllideb yn y Prif Grŵp Gwariant. Yn syml, mae'r rhain yn adlewyrchu'r broses o gynnal ein cyllidebau a sicrhau bod cyllid yn y lle iawn, gan leihau'r baich gweinyddol o gyhoeddi'r cyllid hwn yn ystod y flwyddyn.

2. Amseroedd aros

Dyraniadau i gefnogi'r rhaglen trawsnewid a moderneiddio gofal a gynlluniwyd a lleihau rhestrau aros y GIG.

Ymateb:

Cafodd buddsoddiad blynyddol rheolaidd o £170m ei wneud i GIG Cymru yn 2022 i gefnogi'r ymrwymiad cenedlaethol i leihau oedi o ran triniaeth ac adfer ar ôl y pandemig.

Cyhoeddwyd y Cynllun Adfer ar gyfer Trawsnewid a Moderneiddio Gofal a Gynlluniwyd ym mis Ebrill 2022, gan nodi'r dull o adfer amseroedd aros a thrawsnewid gwasanaethau gofal a gynlluniwyd.

Drwy gydol 2023-24 hyd at hyd at fis Mawrth 2024, roedd gostyngiadau bob mis yn nifer y llwybrau agored a oedd yn aros dros 104 wythnos. Roedd maint y rhestr aros yn dal i dyfu drwy'r cyfnod hwn ar gyfradd o 4.7 y cant, ac mae'r duedd hon wedi parhau drwy 2024-25.

Cyfanswm nifer y llwybrau agored a oedd yn aros dros 104 wythnos ar ddiwedd mis Mawrth 2024 oedd 20,636, y pwynt isaf ers cyhoeddi'r cynllun adfer.

Ers mis Ebrill 2024, rydym wedi gweld twf yn nifer yr amseroedd aros dros 104 wythnos, er bod yr amseroedd aros hiraf wedi bod yn lleihau'n raddol yn ystod y flwyddyn hon.

Mae nifer y llwybrau dros 104 wythnos 66 y cant yn is na'r nifer uchaf.

Mae cyd-destun y newid mewn gwelliant yn ymwneud â nifer o ffactorau:

- Roedd cyfanswm maint y rhestr aros ym mis Mawrth 2024 wedi cynyddu 4.7 y cant o'i gymharu â mis Mawrth 2023. Mae'r cynnydd hwn wedi parhau drwy gydol 2024.
- Mae'r duedd mewn amseroedd aros cleifion allanol o dros 52 wythnos wedi cynyddu 15 y cant ers mis Mawrth 2024 o'i gymharu â mis Mawrth 2023.
- Mae'r tueddiadau atgyfeirio i driniaeth ac atgyfeiriadau canser wedi cynyddu, gyda'r atgyfeiriadau cyffredinol yn ystod y 12 mis diwethaf hyd at fis Medi 2024 yn cynyddu 6.7 y cant.

Er bod sefyllfa Cymru gyfan wedi gwaethygu, mae hyn yn cael ei sbarduno gan ffactorau lleol ac amrywiaeth sylweddol ar draws Byrddau Iechyd ac arbenigeddau.

Yn y Cynllun Adfer, fe wnaethom nodi saith arbenigedd sy'n cael eu herio ac mae'r rhain yn parhau i gyfrif am gyfran sylweddol o arosiadau hir mewn gwasanaethau dewisol. Mae'r saith arbenigedd hyn yn cyfrif am 88 y cant o'r holl arosiadau hir dros 104 wythnos, y prif rai sy'n cael eu herio yw Orthopedeg (25 y cant) ac Offthalmoleg (22 y cant).

Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr sy'n gyfrifol am 43 y cant o'r holl gyfnodau aros o 104 wythnos yng Nghymru.

Cymharu data atgyfeirio a thriniaeth (RTT) mis Medi 2024 a mis Mawrth 2024

Mae'r ffocws ar amseroedd aros cleifion allanol a dulliau rheoli'r galw ym Mwrdd Iechyd Bae Abertawe a Bwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg wedi gweld gostyngiad yng nghyfanswm y rhestrau aros yn y byrddau iechyd hyn.

Gwelwyd cynnydd hefyd yn rhai o'r arbenigeddau a heriwyd a ffocws ar fenywod a phobl ifanc:

Amseroedd aros plant a phobl ifanc: gwelliant o 2.5 canran yn 2024.

Gynacoleg: mae tri bwrdd iechyd wedi clirio a chynnal dim amseroedd aros o dros 104 wythnos ac mae sefyllfa Cymru gyfan wedi dangos gwelliant o 27 y cant yn 2024.

Y glust, y trwyn a'r gwddf: mae dau fwrdd iechyd wedi clirio a chynnal dim amseroedd aros o dros 104 wythnos ac mae sefyllfa Cymru gyfan wedi dangos gwelliant o 17 y cant yn 2024.

Wroleg: mae sefyllfa Cymru gyfan wedi dangos gwelliant o 18 y cant yn 2024.

Orthopedeg: mae sefyllfa Cymru gyfan wedi dangos gwelliant o chwe y cant yn 2024.

Dermatoleg: mae pum bwrdd iechyd wedi clirio pob amser aros o dros 104 wythnos. Un bwrdd iechyd sy'n gyfrifol am 98 y cant o'r holl amseroedd aros o dros 104 wythnos. Mae'n dal i weithredu'r prosiect Telederm, y mae pob bwrdd iechyd arall wedi'i roi ar waith.

Cadarnhawyd y byddai'r Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cael cyllid ychwanegol gan y Cronfeydd Wrth Gefn yn 2024-25 i gefnogi'r camau gweithredu i leihau amseroedd aros y GIG. Ym mis Hydref a mis Tachwedd 2024,

mae cyllid ychwanegol o dros £50m wedi cael ei roi i'r GIG i gefnogi gostyngiad wedi'i dargedu mewn amseroedd aros hir dros ddwy flynedd, diagnosteg dros wyth wythnos a ffocws penodol ar lwybrau niwrowahaniaeth (ND).

Bydd y GIG yn defnyddio'r £50m i wneud y canlynol:

- Trin 16,000 yn fwy o bobl erbyn diwedd mis Mawrth 2025.
- Cynnal 14,000 o brofion ychwanegol erbyn diwedd mis Mawrth 2025.
- Ychwanegu hyd at 20,000 o apwyntiadau cleifion allanol erbyn diwedd mis Mawrth 2025.

Bydd y cyllid yn talu am fwy o apwyntiadau gyda'r nos ac ar benwythnosau i dargedu'r amseroedd aros hiraf mewn arbenigeddau fel orthopedeg, offthalmoleg, llawdriniaeth gyffredinol a gynacoleg.

Darparwyd £3m o gyllid ychwanegol i fyrddau iechyd i leihau amseroedd aros hiraf gwasanaethau niwrowahaniaeth (ND) plant. Amcangyfrifir y gellir darparu 2,000 o apwyntiadau ychwanegol ar draws byrddau iechyd hyd at fis Mawrth 2025. Bydd yr hyn a ddysgir o'r cynllun lleihau rhestr aros ND yn cael ei ddefnyddio ochr yn ochr â chanlyniadau digwyddiad ail-ddylunio gwasanaethau niwrowahaniaeth Plant yn gyflym a gynhaliwyd ar 27 a 28 Tachwedd 2024. Bydd hyn yn cydnabod pa mor fregus yw'r gwasanaethau presennol fel catalydd i ddatblygu cynigion ar gyfer llwybrau asesu a chefnogi newydd, ar yr un pryd â mynd i'r afael â phwysau presennol rhestrau aros.

Mae ychydig dros £3m hefyd wedi cael ei dargedu i gefnogi'r gwaith o leihau amseroedd aros diagnosteg ar draws byrddau iechyd.

Mae ein holl fyrddau iechyd wedi cyflwyno cynlluniau gweithgarwch a fydd yn dechrau gweithredu ym mis Tachwedd 2024, er mwyn adrodd ar ystadegau ym mis Ionawr 2025.

Rydym wedi rhoi atebion capasiti gwell ar waith drwy fentrau rhestrau aros a threfniadau contract gyda darparwyr eraill.

Mae gan bob bwrdd iechyd lwybrau cyflawni clir a fydd yn cael eu hadrodd i Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gofal Cymdeithasol bob mis.

Mae rhagor o gynlluniau'n cael eu datblygu i wella'r ddarpariaeth dros y chwech i'r 12 mis nesaf.

Byddwn yn ceisio deall sut gallai'r cyllid ychwanegol presennol ar gyfer gofal a gynlluniwyd ynghyd â'r gronfa drawsnewid gefnogi a thargedu camau gweithredu i wella cynhyrchiant ac effeithlonrwydd. Byddai hyn yn helpu i gefnogi unrhyw argymhellion gan Grŵp Cyngori'r Gweinidog a fydd yn

cyfrannu at ein cynlluniau i sicrhau gwelliannau parhaus mewn gofal a
gynlluniwyd yn y flwyddyn ariannol nesaf.

3. Iechyd meddwl

Dadansoddiad o ddyraniadau i wella iechyd meddwl a llesiant yng Nghymru, gan gynnwys dyraniadau at y dibenion a ganlyn:

- Cefnogi'r broses o weithredu strategaethau newydd iechyd meddwl ac atal hunanladdiad Llywodraeth Cymru;
- gwella mynediad at wasanaethau iechyd meddwl a chanlyniadau i oedolion, plant a phobl ifanc.

Ymateb:

Strategaeth iechyd meddwl ac atal hunanladdiad

Rydym yn parhau i glustnodi cyllid iechyd meddwl ar gyfer y GIG ac, yn 2025-26, bydd y cyllid hwn yn fwy na £820m, gan gynnwys ein buddsoddiad mewn gwasanaethau iechyd meddwl. Rydym hefyd wedi parhau i fuddsoddi mewn datblygiadau fel I11 a phwyso 2 ac opsiynau eraill yn lle derbyniadau sy'n elfennau allweddol o'n blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol.

Rydym yn buddsoddi £2.2m y flwyddyn yng Ngweithrediaeth y GIG ar y Rhaglen Strategol ar gyfer Iechyd Meddwl, sy'n adnodd pwrpasol i GIG Cymru sbarduno gwelliannau mewn perfformiad, ansawdd a diogelwch. Mae hyn yn rhan o'n rhaglen waith sylweddol i wella iechyd meddwl a llesiant, er enghraifft drwy ein Dull Ysgol Gyfan, NEST/NYTH a'n Cynllun Gweithlu Iechyd Meddwl Strategol.

Ar ôl cyhoeddi ein hadroddiadau cryno ar iechyd meddwl a llesiant a strategaethau atal hunanladdiad a hunan-niweidio, mae Llywodraeth Cymru'n parhau i ddatblygu'r strategaethau a'r cynlluniau cyflawni terfynol.

Gan y bydd y strategaethau hyn yn pennu cyfeiriad polisi ar gyfer y deng mlynedd nesaf, mae'n hanfodol eu bod yn ymgorffori'r safbwyntiau a ddarperir yn ystod yr ymgynghoriad ac yn adlewyrchu'r cyd-destun polisi ehangach y byddant yn gweithredu ynddo. I gyflawni hyn, rhagwelir y bydd y cyhoeddiad yn cyd-fynd â'r flwyddyn ariannol newydd rhwng 2025 a 2026.

Datblygwyd y strategaethau yn y cyd-destun ariannol presennol a'u nod yw darparu cyfeiriad i'r system er mwyn targedu adnoddau'n well ac nid ydynt yn dibynnu ar gyllid newydd / ychwanegol. Ochr yn ochr â'r strategaeth a gyhoeddwyd, bydd cyfres o gynlluniau cyflawni a fydd yn cael ei hadnewyddu dros oes y strategaeth. Bydd hyn yn gyfle i nodi buddsoddiadau newydd pe bai'r sefyllfa economaidd yn newid.

Gwella mynediad at wasanaethau a chanlyniadau

Rydym wedi defnyddio dull gweithredu pob oed i ddatblygu'r strategaethau iechyd meddwl a llesiant, a hunanladdiad a hunan-niweidio i sicrhau bod gennym system a fydd yn cefnogi pawb, a'i bod yn hyrwyddo gwell integreiddio rhwng gwasanaethau.

Er ei fod yn defnyddio dull gweithredu ar gyfer pob oed, mae'n nodi lle mae angen i ni ganolbwyntio'n benodol ar bobl ifanc neu oedolion hŷn, ac mae ein dadansoddiad o'r ymgynghoriad wedi rhoi adborth ar sut gallwn gryfhau'r dull hwn o weithredu. Ond yr hyn sy'n hanfodol yn ein dull gweithredu yw bod angen i'n gwasanaethau gael eu harwain gan anghenion a chanolbwyntio ar yr unigolyn.

Fel rhan o'r ymgynghoriad, fe wnaethom hefyd gyhoeddi asesiadau effaith drafft ac rydym wedi cynnig y cyfle drwy'r ymgynghoriad i ofyn a oedd yn glir sut mae'r Strategaeth Atal Hunanladdiad a Hunan-niwed a'r Strategaeth Iechyd Meddwl a Llesiant yn cyflawni ar gyfer pob grŵp oedran. Mae'r wybodaeth hon wedi cael ei defnyddio i gasglu rhagor o dystiolaeth o effaith yn y meysydd hyn ac mae'n sail i'r asesiadau effaith terfynol a'r cynlluniau / strategaethau cyflawni.

Rydym yn parhau i wella mynediad at gymorth iechyd meddwl, er enghraifft drwy 111 pwyswch 2 ar gyfer iechyd meddwl, mynediad ar-lein at therapi gwybyddol ymddygiadol a threialu llochesi i blant a phobl ifanc.

Mae cysylltiad cryf rhwng dod i gysylltiad â thrallod a thrawma yn ystod plentyndod, ac iechyd a llesiant corfforol a meddyliol gwaeth. Byddwn yn cynnal ein buddsoddiad presennol i ddatblygu gwasanaethau ACE a gwasanaethau sy'n ymwybodol o drawma, a mabwysiadu arferion sy'n seiliedig ar drawma yn 2025-26 (£1m).

4. Gweithlu

Dyraniadau i gefnogi'r gwaith o weithredu'r strategaeth 10 mlynedd ar gyfer y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol, a chynllun gweithredu cenedlaethol y gweithlu, gan gynnwys cyfeiriad penodol at gadw staff, a llesiant staff.

Ymateb:

Er gwaethaf yr hinsawdd ariannol anodd, cyhoeddodd y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar 14 Chwefror 2024 y bydd y buddsoddiad i addysgu a hyfforddi proffesiynau gofal iechyd yn cael ei gynnal ar £283.126m yn 2024-25. Bydd hyn yn cefnogi rhaglenni addysg a hyfforddiant gweithwyr gofal iechyd proffesiynol yng Nghymru. Mae hyn yn parhau i fod y lefel uchaf erioed o gyllid, a bydd yn helpu i gynnig y nifer uchaf erioed o gyfleoedd hyfforddi yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddarparu'r gweithlu sydd ei angen ar y GIG i ateb y galw cynyddol. Rydym yn cyflawni hyn drwy gynyddu nifer y lleoliadau hyfforddi, gan annog pobl ifanc i ddilyn proffesiynau iechyd, a recriwtio y tu allan i Gymru pan fo angen.

Yn 2025-26, rydym yn ymrwymo i gynyddu'r cyllid dros £20m i hyfforddi gweithlu'r GIG. Bydd hyn yn cynnwys cymorth parhaus i ehangu ysgol feddygol Gogledd Cymru a rhagor o leoliadau hyfforddi meddygol a deintyddol ôl-raddedig.

Rydym yn darparu cyllid craidd i Addysg a Gwellu Iechyd Cymru (AaGIC), ein corff gweithlu statudol, i gyflawni blaenoriaethau allweddol fel gwella lefelau cadw staff a chymryd camau cadarnhaol i wella llesiant staff. Er enghraifft, mae AaGIC wedi darparu Rhaglen Cadw Genedlaethol eleni ac mae wedi buddsoddi mewn penodi Arweinydd Cadw ym mhob sefydliad GIG. Mae Arolwg Staff GIG Cymru yn ei ail flwyddyn, a bydd y canlyniadau'n ein galluogi i fonitro cynnydd yn erbyn meysydd hanfodol y mae angen eu gwella ac, yn y pen draw, darparu'r dysgu angenrheidiol i wella iechyd a llesiant staff ymhellach. Mae AaGIC hefyd yn defnyddio ei gyllid craidd i barhau i gyflawni'r Strategaeth Gweithlu ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol a'r camau gweithredu sydd wedi'u neilltuo iddo yn y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer y Gweithlu.

Yn 2016, cytunodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd i ariannu cynllun cymhelliant wedi'i dargedu ar gyfer Hyfforddeion Meddygon Teulu a Hyfforddeion Seiciatreg Craidd. Roedd y cymhellion ariannol yn rhan o gyfres eang o gamau gweithredu i gyflawni ymrwymiad y Llywodraeth i ddenu a hyfforddi mwy o feddygon teulu ac i roi arferion cyffredinol ar sail fwy cynaliadwy.

Mae'r cynllun cymhelliant wedi'i dargedu presennol yn darparu £20,000 i feddygon teulu dan hyfforddiant sy'n ymgymryd â swydd hyfforddi yng ngogledd Cymru, Ceredigion, Sir Benfro a Phowys, gan fod y cynlluniau hyfforddi hyn yn tueddu i fod â chyfraddau llenwi isel; llai na 75 y cant dros gyfnod o bum mlynedd. Mae hyfforddeion yn cael £10,000 ar ddechrau eu hyfforddiant, gyda'r ail daliad yn cael ei wneud ar ôl iddynt gwblhau blwyddyn o ymarfer yn un o'r rhanbarthau dan sylw ar ôl cwblhau eu hyfforddiant.

Ochr yn ochr â'r penderfyniad i barhau â'r cynllun cymhellion wedi'u targedu ym mlwyddyn ariannol 2025-26, cytunodd y cyn Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol hefyd y dylid cynnal adolygiad a gwerthusiad llawn o'r cynlluniau presennol yn 2025 ynghyd ag argymhellion, gan gynnwys opsiynau ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Mae swyddogion wrthi'n cwblhau'r trefniadau ar gyfer adolygiad annibynnol drwy broses gaffael ac maent yn sefydlu cylch gorchwyl yr adolygiad. Un o ystyriaethau'r adolygiad fydd mesur effeithiolrwydd y cynllun a phenderfynu, o ystyried y newid yn y cyd-destun, a yw'r cynllun yn dal yn briodol ac yn gweithredu fel cymhelliant recriwtio a chadw.

Rydym yn darparu £5m o gyllid canolog i gefnogi'r gwaith o gyflawni cynlluniau recriwtio rhyngwladol GIG Cymru yn ystod 2024-25. Bydd y cyllid hwn yn cefnogi'r broses o recriwtio tua 360 o nyrsys cofrestredig, 60 o nyrsys iechyd meddwl cofrestredig a 30 o feddygon.

5. Gofal sylfaenol

Sut bydd y gyllideb yn cefnogi'r broses o gyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddiwygio gofal sylfaenol, a symud mwy o ofal o ysbytai i leoliadau gofal sylfaenol/cymunedol.

Ymateb:

Ein gweledigaeth yn y cynllun *Cymru Iachach* yw bod pobl yn gallu cael gafael ar y rhan fwyaf o wasanaethau iechyd a gofal yn y cartref neu'n agos ato. Model Gofal Sylfaenol Cymru yw'r dull gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer gwireddu'r weledigaeth honno.

Mae Llywodraeth Cymru yn neilltuo rhywfaint o gyllid yn y dyraniadau cyllid craidd a wneir i Fyrddau Iechyd. Er enghraifft, rydym yn pennu lefel sylfaenol o gyllid ar gyfer pob un o'r gwasanaethau y mae Byrddau Iechyd fel arfer yn eu contractio gan ddarparwyr annibynnol Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol, Fferylliaeth Gymunedol, Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol ac Optometreg.

Mae'r cyllid penodol arall a ddyrannwyd i feithrin capasiti gofal yn y gymuned yn cynnwys:

- Cronfa Integredig Ranbarthol £146.2m.
- £5m ar gyfer y capasiti gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd.
- £11.95m ar gyfer capasiti nyrsio ardal, ar benwythnosau a diwedd oes a nodi'r rheini sydd mewn mwy o berygl o ofal brys, a chytuno ar gynlluniau gofal i ragweld a lleihau'r risg honno neu ddiwallu'r angen hwnnw gartref neu yn y gymuned.

Mae ailgydbwyso'r system iechyd a gofal oddi wrth ysbytai a thriniaeth at ofal yn y gymuned ac iechyd a llesiant yn un o nodau tymor hir polisi Llywodraeth Cymru.

Cydnabyddir yn eang bod yn rhaid gwella cyflymder a graddfa'r cynnydd yn wyneb yr heriau eithriadol a'r twf hysbys a ragwelir yn anghenion y boblogaeth.

Er mai'r uchelgais a nodwyd yn y polisi yw cynyddu buddsoddiad cymharol mewn gwasanaethau y tu allan i'r ysbyty, mae effaith twf na ellir ei osgoi mewn costau o ran pwysau chwyddiant, a thwf na ellir ei osgoi yn y galw mewn meysydd fel meddyginiaethau a thriniaethau sydd wedi'u cymeradwyo gan NICE, yn fwy mewn lleoliadau aciwt. Ar ben hynny, o ystyried maint yr ôl-groniad

adfer ar ôl COVID mewn perthynas â gofal a gynlluniwyd, mae buddsoddiad yn cael ei flaenoriaethu i fynd i'r afael â'r heriau hyn sy'n arwain at fwy o wariant mewn lleoliadau aciwt. Mae hyn, ochr yn ochr â'r angen i sicrhau mwy o arbedion ac arbedion effeithlonrwydd i gefnogi cynaliadwyedd ariannol, yn arwain at heriau i gyflawni bwriad ac uchelgais y polisi hwn.

Er ei bod yn dal yn bwysig cyflwyno diwygiadau drwy Ofal Sylfaenol a Chymunedol, mae'r buddsoddiad mewn gwasanaethau dan gontract (Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol, Fferylliaeth Gymunedol, Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol a Gwasanaethau Offthalmig Cyffredinol) wedi'i gyfyngu i ddyfarniadau cyflog staff sy'n gweithio yn y lleoliadau hynny. Ochr yn ochr â hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi parhau i fuddsoddi mewn gwasanaethau cymunedol; gan gynnwys y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol, ehangu Capasiti Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd a gwasanaethau nyrsio diwedd oes ac ardal.

Felly, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi cyfres ddiwygiedig o gamau gweithredu ar gyfer *Cymru Iachach* er mwyn sbarduno buddsoddiad cyflymach a pharhaus o lawer mewn gwasanaethau yn y gymuned i roi'r Model Gofal Sylfaenol i Gymru ar waith yn llawn.

Mae Fframwaith Cynllunio'r GIG 2025-26 yn nodi bod meithrin gallu cymunedol yn un o flaenoriaethau cenedlaethol Llywodraeth Cymru.

Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn parhau i fod yn gyfrwng hanfodol i bartneriaid iechyd, gofal cymdeithasol, tai, y trydydd sector a phartneriaid ehangach ddod at ei gilydd i gynllunio, comisiynu a darparu gwasanaethau integredig ac atebion system yn y gymuned. Bydd rheoliadau a chanllawiau statudol diwygiedig rhan naw, a gafodd eu gosod a'u pasio ym mis Tachwedd 2024, yn cryfhau'r trefniadau rhanbarthol hyn ymhellach ac yn egluro eu rôl o ran cefnogi'r gwaith o ddatblygu System Gofal Cymunedol Integredig i Gymru.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn cryfhau'r ffordd y mae'n dal y GIG i gyfrif am weithredu'r Model Gofal Sylfaenol i Gymru. Byddwn yn gofyn am dystiolaeth o sut mae Byrddau Iechyd yn cyflymu datblygiad y 60 Clwstwr. Gan ganolbwyntio ar y boblogaeth ar lefel gofal cymdogaeth sy'n seiliedig ar leoedd, mae Clystyrau yn fecanweithiau partneriaeth unigryw i gynllunio a darparu gofal sy'n cyd-fynd yn well ag anghenion lleol.

Ar lefel sirol, mae Grwpiau Cynllunio ar draws Clystyrau yn cysylltu Clystyrau â phartneriaethau ehangach y system iechyd a gofal cymdeithasol. Pan fydd Grwpiau Cynllunio ar draws Clystyrau yn cael eu cefnogi a'u galluogi gan arweinwyr systemau iechyd a gofal, maent mewn sefyllfa dda i wneud penderfyniadau sy'n canolbwyntio ar wella iechyd y boblogaeth a gallant greu'r amgylchedd ar gyfer cydweithio i roi'r Model Gofal Sylfaenol ar waith yng Nghymru. Byddwn yn gofyn am dystiolaeth bod cyllid a phenderfyniadau yn cael eu dirprwyo i Grwpiau Cynllunio ar draws Clystyrau.

6. Trawsnewid gwasanaethau

Sut bydd y gyllideb hon yn cydbwysu'r angen i ddiwallu pwysau uniongyrchol/tymor byr (er enghraifft, yr ôl-groniad o ran amseroedd aros, prinder gweithlu) gyda thrawsnewid gwasanaethau yn y tymor hwy.

Ymateb:

Wrth ddatblygu dull cyllidebol Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2025-26, rhoddwyd ystyriaeth ofalus i gydbwysu'r angen i gydnabod y pwysau na ellir ei osgoi o ran chwyddiant a'r galw, cyflawni gwelliannau mewn blaenoriaethau tymor byr, a pharhau i gefnogi camau i drawsnewid gwasanaethau yn y tymor hwy.

Rydym yn parhau â'r gyllideb trawsnewid gofal a gynlluniwyd gwerth £15m i gefnogi prosiectau trawsnewid lleol a chenedlaethol. Rydym wedi buddsoddi mewn rhwydweithiau gweithredu sy'n cael eu harwain yn glinigol ar draws yr arbenigeddau allweddol sy'n gyfrifol am ddatblygu'r prosiectau trawsnewid a'u rhoi ar waith yn sefydliadau'r GIG, gan adlewyrchu polisi a chanllawiau cenedlaethol.

O safbwynt gofal a gynlluniwyd, bydd £12.5m yn cefnogi prosiectau trawsnewid lleol a chenedlaethol a bydd £2.5 o'r gyllideb wreiddiol o £15m yn cael ei ddefnyddio i staffio'r Rhaglen Gofal a Gynlluniwyd ac arweinwyr clinigol, sy'n gyfrifol am ddatblygu'r prosiectau trawsnewid a'u rhoi ar waith yn sefydliadau'r GIG, gan adlewyrchu polisi a chanllawiau cenedlaethol. Mae'r £2.5m hwn bellach wedi cael ei drosglwyddo i Weithrediaeth y GIG.

Yr hyn sy'n glir o'r twf parhaus mewn atgyfeiriadau a maint y rhestr aros yw'r angen am ddull trawsnewidiol o ymdrin â gwasanaethau gofal dewisol. Bydd angen i hyn, ochr yn ochr â'n ffocws ar gynhyrchiant ac effeithlonrwydd, fod y dull gweithredu ar gyfer unrhyw fuddsoddiad pellach yn y gyllideb yn 2025-26.

Gweithrediaeth y GIG sy'n cynnal y rhaglen genedlaethol Gofal a Gynlluniwyd ac mae wedi datblygu "rhaglen effeithiol ar gyfer gofal a gynlluniwyd" sy'n defnyddio'r rhaglen trawsnewid gofal a gynlluniwyd gwerth £15m i gefnogi'r gwaith o foderneiddio gwasanaethau a defnyddio dull gweithredu clinigol i drawsnewid llwybrau gofal.

Mae'r cyllid hwn wedi'i rannu'n fras yn bedwar maes:

Rheoli atgyfeiriadau

Yn 2023-24, roedd dau fwrdd iechyd wedi rhoi rhaglen y gynghrair llwybrau ar waith. Yn 2024-25, mae chwech o'r saith bwrdd iechyd wedi cofrestru i weithredu

gwaith y gynghrair llwybrau, gan ddatblygu a gweithredu llwybrau atgyfeirio cenedlaethol a lleol. Mae hyn wedi golygu bod 191 o lwybrau ar waith gyda'r nod o gytuno ar 300 o lwybrau ledled Cymru ar gyfer gweithredu lleol. Mae gwerthusiad o effaith y system ar y gwaith hwn wrthi'n cael ei gwblhau. Mae'r Byrddau Iechyd a oedd yn gyfrifol am ganfod llwybrau ar gyfer y rhaglen hon wedi gweld cyfraddau cyfeirio is na'r cyfartaledd cenedlaethol ac mae ganddynt dystiolaeth o atgyfeirio cost-ffeithiol mewn profion llai diagnostig wedi'u targedu.

Mae pob bwrdd iechyd yn cymryd rhan yn Consultant Connect, sef gwasanaeth cyngor ac arweiniad electronig ar gyfer llwybrau gofal a gynlluniwyd a gofal brys. Mae'r gwasanaeth hwn wedi dangos (rhwng mis Ebrill 2023 a mis Mawrth 2024) bod 52,000 o lwybrau'n cael eu rheoli gan gyngor ac felly'n cael eu dargyfeirio oddi wrth ymyriadau mewn ysbytai. Mae hyn yn cefnogi'r cysyniad o gyngor ac arweiniad, gan gadw gofal yn lleol lle bo hynny'n briodol yn glinigol.

Prosiectau trawsnewid cleifion allanol

Ym mis Medi 2024, cyfanswm nifer yr apwyntiadau a fynychwyd gan gleifion allanol oedd 307,816 (gan gynnwys apwyntiadau newydd, apwyntiadau dilynol, asesiadau cyn llawdriniaeth ac apwyntiadau anhysbys). Roedd hyn 8,454 (2.8 y cant) yn uwch na'r un mis y llynedd a 43,180 (16.3 y cant) yn uwch na'r un mis cyn y pandemig (Medi 2019). Mae'r rhaglen genedlaethol yn cefnogi'r gwaith o weithredu dulliau a mentrau arloesol sy'n cyfrannu at gamau trawsnewid cynaliadwy, fel dewis amgen yn lle apwyntiadau dilynol i gleifion allanol drwy lwybrau 'sylw yn ôl symptomau', apwyntiadau dilynol ar gais y claf, ac edrych ar lwybrau profi'n syth. Bydd manteisio i'r eithaf ar y dulliau hyn yn galluogi llwybr mwy effeithiol a bydd yn sbarduno gweithgarwch cyntaf cleifion allanol. Roedd cynnydd misol yn y llwybr apwyntiad dilynol ar gais y claf a'r llwybr sylw yn ôl symptomau rhwng mis Mehefin a mis Medi, ond mae amrywiad sylweddol o hyd, gyda chyfanswm y rhestr aros am apwyntiad dilynol yn amrywio gyda gostyngiad cyffredinol o ddau y cant ym mis Medi 2024 o'i gymharu â mis Mehefin 2024.

Cynhyrchiant theatrau

Gan adeiladu ar waith Get it Right First Time (GiRFT) yn 2023-24, cytunwyd ar set ddata genedlaethol i nodi meysydd i wella cynhyrchiant, lleihau dechrau'n hwyr, gorffen yn gynnar, gwella nifer yr achosion fesul rhestr, a manteisio ar slotiau gwag.

Mae cyfraddau cyfartalog achosion dydd i gael llawdriniaeth gyffredinol yn amrywio o 68.2 y cant i 34.7 y cant ac mae'n 55 y cant ar gyfer Cymru gyfan (Ionawr 2023 – Medi 2024). Os gellir cynyddu hyn ar draws pob safle, bydd yn gwella effeithlonrwydd ac yn lleihau'r galw am welyau cleifion mewnol.

Ar sail data GiRFT, byddai'r posibilrwydd o ddefnyddio theatrau braenaru ar draws byrddau iechyd yn arwain at gyfleoedd i ddenu gweithgarwch ledled Cymru.

Ar gyfer offthalmoleg, mae achosion llawfeddygol yn para tua 70 munud ar gyfartaledd ac ar hyn o bryd mae 20 y cant o theatrau'n gorffen dros 60 munud cyn eu hamser gorffen dynodedig (Ionawr 2023 i fis Medi 2024). Yn seiliedig ar dros 40,000 o achosion yn ystod yr un cyfnod, gallai hyn arwain at 8,000 o driniaethau ychwanegol dim ond drwy gael gwared ar y rhai sy'n gorffen dros 60 munud yn gynnar.

Llawdriniaeth Lai Cymhleth Cyfaint Uchel

Mae pob rhwydwaith gweithredu clinigol yn hyrwyddo llwybrau yn seiliedig ar argymhellion GiRFT ar gyfer gweithredu sesiynau llawfeddygol cyfaint uchel yn genedlaethol. Bydd hyn yn cefnogi dull cenedlaethol o gynyddu capasiti a gweithgarwch mewn ychydig o lwybrau allweddol fel llawdriniaeth cataractau a rhai llwybrau llawdriniaeth cyffredinol.

Aiddylunio llwybrau gofal llygaid

Cefnogi'r gwaith o weithredu camau adfer a dulliau a mentrau arloesol sy'n benodol ar gyfer gofal llygaid. Mae aiddylunio llwybr gofal llygaid yn cysylltu ag optometreg gofal sylfaenol i gefnogi trefniadau'r contract newydd. Mae'r cynnig, sydd wedi dechrau yn chwarter tri, yn amcangyfrif trosglwyddo 35,000 o lwybrau offthalmoleg i ofal sylfaenol, gan ryddhau capasiti cleifion allanol brys gofal eilaidd.

Cyflwyno gwasanaethau aros yn iach

Mae pob bwrdd iechyd wedi dechrau gweithredu un pwynt cyswllt i ddarparu adnoddau penodol i bobl sy'n aros i wneud y canlynol:

- Hyrwyddo cymorth ymddygiad iach
- Atal pobl rhag gwaethygu
- Paratoi ar gyfer triniaeth.

Y nod yw lleihau nifer y sesiynau theatr sy'n cael eu canslo'n hwyr oherwydd iechyd y claf a lleihau'r angen i ailadrodd asesiadau cyn llawdriniaeth. Mae tystiolaeth o hyn yn Hywel Dda, sydd wedi cael un pwynt cyswllt ers 2022.

Datblygiadau patholeg ddigidol

Patholeg Ddigidol - Breast Ibex AI

Parhau i adeiladu ar fanteision patholeg ddigidol drwy:

1. ymestyn gwerthusiad Breast Ibex AI i bob labordy ledled Cymru.

2. cynnal astudiaeth beilot yn BIPBC i ddatblygu algorithm deallusrwydd artifisial newydd i frysbennu achosion arferol histoleg croen ar gyfer adrodd brys

Wrth ddefnyddio deallusrwydd artifisial i flaenoriaethu achosion canser, mae gwell dealltwriaeth o strwythur a gweithrediaeth llwyfannau deallusrwydd artifisial pan fyddant yn cael eu datblygu'n fewnol i fynd i'r afael â heriau penodol. Er enghraifft, datblygu system lle bydd yr holl achosion arferol yn cael eu sganio a'u harchwilio gan ddeallusrwydd artifisial i nodi unrhyw achosion sydd â newidiadau cellog sy'n amheus o falaenedd a'u gwthio i'r llwybr brys.

B. Meddygaeth fanwl

Gwireddu manteision Meddygaeth Fanwl a llywio model cyllido a darparu yn y dyfodol i gynyddu arwyddion therapïau wedi'u targedu.

Costau: Y flwyddyn gyntaf £150,000 hyd at £200,000 ym mlwyddyn dau.

Dangosodd gwaith blaenorol fod costau allanoli i ddarparwr preifat yn Lloegr oddeutu £750,000 ar gyfer 300 o gleifion.

Manteision:

- Oedi datblygiad canser datblygedig
- Darparu triniaeth yn unol â chanllawiau NICE o fewn y terfynau amser a ddyrannwyd.
- Cynnydd yn nifer y cleifion sy'n cael therapi wedi'i dargedu yn y 3ydd neu'r 4ydd llinell.
- Dim dadleoli gwaith Patholeg presennol er mwyn gallu cyflwyno gofynion Meddygaeth Fanwl.

7. Atal

A oes adnoddau wedi cael eu symud at atal/ymyrryd yn gynnar. Ble yn y gyllideb y gellir gweld hyn.

Ymateb:

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ganolbwyntio ar wreiddio newid tuag at atal ac ymyrryd yn gynnar, fel yr amlinellir yn *Cymru Iachach*.

Mae'n dal yn wir bod atal yn hanfodol i amrywiaeth eang o weithgarwch ar draws iechyd a gofal cymdeithasol a GIG Cymru, gan gefnogi pobl yng Nghymru i fyw bywydau hirach ac iachach.

Mae dwy ran i uchelgais y polisi i symud adnoddau oddi wrth leoliadau aciwt i leoliadau sylfaenol a chymunedol. Yn gyntaf adleoli gwasanaethau'n ffisegol, gan ddarparu gofal yn nes at adref. Bydd hyn yn arwain at symud y gwasanaeth, y gweithlu a'r adnodd perthnasol. Yn ail, bwriad y polisi yw buddsoddi mwy a mwy yn y meysydd hyn i gryfhau'r agenda atal, a symud y galw oddi wrth wasanaethau ysbytai. Mae'n heriol cyflawni'r uchelgais hon o ystyried effaith twf na ellir ei osgoi mewn cost o ran pwysau chwyddiant, ac mae'r twf na ellir ei osgoi yn y galw mewn meysydd fel meddyginiaethau a thriniaethau cymeradwy NICE yn fwy mewn lleoliadau aciwt.

Ar ben hynny, o ystyried maint yr ôl-groniad adfer ar ôl COVID mewn perthynas â gofal a gynlluniwyd, mae buddsoddiad yn cael ei flaenoriaethu i fynd i'r afael â'r heriau hyn sy'n arwain at fwy o wariant mewn lleoliadau aciwt. Mae hyn, ochr yn ochr â'r angen i sicrhau mwy o arbedion ac arbedion effeithlonrwydd i gefnogi cynaliadwyedd ariannol, yn arwain at heriau i gyflawni bwriad ac uchelgais y polisi hwn. Er gwaethaf yr heriau hyn, mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gymryd camau i gryfhau gweithgarwch a buddsoddi mewn gweithgarwch atal.

Rydym wedi cynnal y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol werthfawr gwerth £146.2m sy'n helpu'r sector iechyd, gofal cymdeithasol a'r trydydd sector i weithio gyda'i gilydd i ddatblygu modelau gofal integredig a fydd yn helpu pobl i ofalu am eu hiechyd a'u llesiant eu hunain, byw'n dda gartref, atal yr angen i gael eu cludo neu fynd i'r ysbyty a'u helpu i ddychwelyd adref yn gyflym os oes angen gofal eilaidd arnynt.

Rydym yn parhau i fuddsoddi yn ein strategaeth *Pwysau Iach: Cymru Iach* i fynd i'r afael â gorbwysau a gordewdra, gyda £2.9m yn cael ei ddyrannu i gefnogi byrddau iechyd i barhau i ddatblygu a chyflwyno eu llwybrau rheoli pwysau. Dyrannwyd £4.042m i gefnogi gweithgareddau eraill, fel ein dull system gyfan a chynlluniau peilot Plant a Theuluoedd sy'n gweithio ar draws holl ardaloedd byrddau iechyd.

Mae *Pwysau Iach: Cymru Iach* yn blaenoriaethu atal ac ymyrryd yn gynnar, gan ganolbwyntio ar annog newidiadau mewn ymddygiad iach. Mae'r strategaeth yn defnyddio dull trawslywodraethol o leihau gordewdra yng Nghymru ac mae

wedi cael ei datblygu yn seiliedig ar dystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio, sy'n cyfuno newid ymddygiad unigol â newid amgylcheddol a newid yn y system.

Mae'r strategaeth yn cael ei chyflwyno gyda golwg gyfannol ar yr amgylchedd cyfan rydym yn byw ynddo, a sut mae hynny'n effeithio ar y dewisiadau rydym yn eu gwneud o ran bwyd a gweithgarwch, sy'n gofyn am ddull gweithredu trawslywodraethol a thraws-sefydliadol.

Bwriad y Grant Plant a Chymunedau yw mynd i'r afael ag anghenion cymorth y plant a'r oedolion mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas drwy amrywiaeth o ddulliau ymyrryd yn gynnar, atal, a chefnogi. Nod y rhaglenni yn y grant hwn (gan gynnwys Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf) yw lliniaru neu ddileu anafanteision pobl agored i niwed i'w galluogi i gael yr un cyfleoedd mewn bywyd ag eraill, a chyfrannu drwy hynny at Gymru sy'n fwy cyfartal.

Mae ein rhaglenni Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf yn darparu ymyriadau i helpu i roi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd i blant; meithrin eu gwytnwch a'u hyder; a sicrhau llesiant cadarnhaol. Mae'r rhaglenni'n pwysleisio ar gymorth ac atal yn gynnar, a chefnogaeth wedi'i theilwra i ddiwallu anghenion plant a'u teuluoedd.

Mae ein rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf yn hyrwyddo systemau cymorth aml-asiantaeth ac mae'n gweithio gyda'r teulu cyfan, gan eu helpu i fynd i'r afael â phroblemau cyn iddynt gyrraedd argyfwng. Mae'r model Tîm o Amgylch y Teulu yn casglu ynghyd gweithwyr proffesiynol o wahanol sectorau i gydweithio â theuluoedd, gan greu cynlluniau gweithredu wedi'u teilwra sy'n mynd i'r afael â'u hanghenion unigryw.

Mae profiadau o blentyndod, yn enwedig yn ystod y blynyddoedd cynnar, yn dylanwadu'n sylweddol ar iechyd a llesiant yn y dyfodol. Mae staff Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf, ar y cyd â gweithwyr proffesiynol aml-asiantaeth eraill (fel rhan o ddull Tîm o Amgylch y Teulu), yn hanfodol i fynd ati'n gynnar i ganfod pryderon sy'n ymwneud â phrofiadau niweidiol a thrawma yn ystod plentyndod, a gallant chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o liniaru eu heffaith ar blant.

Y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Rydym wedi cynnal y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol werthfawr gwerth £146.2m ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol sy'n helpu'r sector iechyd, gofal cymdeithasol a'r trydydd sector i weithio gyda'i gilydd i ddatblygu modelau gofal integredig a fydd yn helpu pobl i ofalu am eu hiechyd a'u llesiant eu hunain, byw'n dda gartref, atal yr angen i gael eu cludo neu fynd i'r ysbyty a'u helpu i ddychwelyd adref yn gyflym os oes angen gofal eilaidd arnynt.

Mae'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol yn cael ei darparu gan Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol i sicrhau bod gwasanaethau'n gweithredu'n gynnar i osgoi uwchgyfeirio a, thrwy fodel gofal cenedlaethol, canolbwytio ar gydlynw cymunedol ataliol, gan gefnogi gweithgareddau fel:

- Presgripsiynu cymdeithasol a helpu pobl i gysylltu â'r gwasanaeth cymorth sy'n lleol iddynt.
- Cymhorthion ac addasiadau i alluogi pobl i aros gartref yn hirach.
- Gwasanaethau Atal Cwypmïadau
- Cymorth ataliol dan arweiniad y gymuned a ddarperir gan y trydydd sector.
- Gwasanaethau cyfeillio i leihau unigrwydd ac ynysigrwydd cymdeithasol.
- Darparu gwyliau byr i ofalwyr di-dâl.

Mae modelau gofal eraill hefyd yn cefnogi ymyrraeth gynnar ac maent yn cynnwys *Gofal cymhleth yn nes at adref* (helpu pobl i aros yn iach gartref ac atal yr angen i'w derbyn i'r ysbyty) a *Gofal Gartref o'r ysbyty* (helpu pobl i symud o'r ysbyty yn ôl yn nes at adref, i'w cymuned yn ddiogel ac yn gyflym gyda'r nod o atal y dirywiad niweidiol sy'n digwydd gydag arosiadau estynedig diangen yn yr ysbyty).

Mae'r gweithgareddau hyn yn helpu i atal pobl rhag cael eu cludo a'u derbyn i'r ysbyty, gan gadw pobl adref drwy amrywiaeth o wasanaethau gofal a chymorth. Yn yr un modd, mae gweithgareddau a ariennir i gefnogi 'Cartref yn Gyntaf' drwy'r model Cartref o'r Ysbyty yn cefnogi rhyddhau cleifion yn gynnar i le o'u dewis. Ym mlwyddyn dau'r RIF (2023-24), roedd gwariant Cymru ar y tri model gofal hyn yn cynnwys:

- Cydlynu cymunedol ataliol – £ 32.3m
- Gofal cymhleth yn nes at y cartref – £ 20.6m
- Cartref o'r ysbyty - £ 33.9m

Disgwylir gwariant tebyg ym mlwyddyn tri (2024-25).

Brechiadau

Gellir gweld symudiad Llywodraeth Cymru at atal yn glir drwy uchelgeisiau'r Fframwaith Imiwneiddio Cenedlaethol i hybu brechu fel adnodd iechyd cyhoeddus hanfodol sy'n atal salwch difrifol, ac yn diogelu pobl, cymunedau a'r GIG yng Nghymru.

Mae rhaglenni brechu sy'n cael eu cynnal gan fyrddau iechyd yn defnyddio eu dyraniad craidd i ddarparu rhaglenni sy'n bodoli'n barod. Mae'r rhain yn cwmpasu'r cyfnod rhwng genedigaeth a'r blynyddoedd hŷn. Mae rhagor o fuddsoddiad yn 2025 mewn clefydau y gellir eu hatal drwy frechu wedi'i gynllunio fel a ganlyn:

Ailddyrannu adnoddau i gaffael brechlyn fflw yn ganolog – £10.6m

Bydd y newid hwn yn helpu i gynyddu nifer y bobl sy'n cael y brechlyn fflw tymhorol drwy sicrhau bod y cyflenwad a'r dosbarthiad yn cyd-fynd yn well â'r galw, a galluogi modelau darparu mwy effeithlon a mwy o gysondeb â gweithgareddau brechu eraill.

Buddsoddiad gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru i gefnogi'r broses ganolog o gaffael a dosbarthu brechlyn rhag y fflw – £0.5m

Buddsoddi cyllid rheolaidd ym Mhartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru i gefnogi logisteg caffael, cyflenwi a dosbarthu brechlyn y fflw, gan gynnwys gwasanaeth cludo iechyd.

Rhaglenni cyngori ar mpox/gonorea dan arweiniad JCVI - £1.43m

Bydd rhaglenni brechu rheolaidd newydd ar gyfer Mpox a Gonorea yn cael eu darparu gan y GIG yn 2025, a gyflwynir drwy wasanaethau iechyd rhywiol i atal clefydau heintus ac i fynd i'r afael ag ymwrthedd gwrthficrobaidd drwy ddefnyddio llai o wrthfotigau.

Newidiadau i'r amserlen brechu plant - £0.3m

Newidiadau i'r rhestr o blant a'r brechlynnau a ddefnyddir i gynyddu'r nifer sy'n cymryd y brechlyn a darparu apwyntiad brechu ychwanegol i blant ifanc.

Brechlyn Feirws Syncytiol Anadlol - £1.85m

Parhau i gyflwyno rhaglenni brechlyn RSV newydd i oedolion hŷn ac amddiffyn babanod drwy frechu mamau.

Sgrinio

Mae buddsoddiad ychwanegol o £0.8m wedi'i neilltuo i ehangu gwasanaethau sgrinio yn 2025-26. Mae hyn yn ymwneud â rhaglen sgrinio'r coluddyn.

Mae sgrinio yn wasanaeth ataliol pwysig. Mae'n nodi cyflyrau yn gynnar, ar adeg pan fo'n haws eu trin mewn pobl heb symptomau. Felly, mae'n gwella canlyniadau iechyd ac yn osgoi ymyriadau a thriniaethau costus ar gam mwy datblygedig. Mae cyllid ar gyfer y rhaglenni sgrinio cenedlaethol wedi'i gynnwys yng nghyllideb graidd Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru i ddarparu rhaglenni sgrinio yn unol â chynghor Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU.

8. Ystadau a seilwaith

Dyraniadau cyfalaf a refeniw i ddatblygu, gwella a chynnal ystadau a seilwaith y GIG, gan gynnwys seilwaith digidol.

Ymateb:

Rydym yn parhau i fuddsoddi symiau sylweddol yn ystad y GIG ledled Cymru. Mae'r her o ddarparu GIG modern drwy ystad sy'n heneiddio ar draws GIG Cymru yn parhau i gael ei theimlo. Yn ystod 2024, mae cynnydd da wedi cael ei wneud i ddeall gofynion seilwaith sefydliadau'r GIG yn well. Bydd hyn yn helpu i gyfeirio'r cyfalaf sydd ar gael at y cynlluniau hynny a fydd yn cael yr effaith fwyaf ar gleifion, staff ac ymwelwyr.

Er mwyn cynnal yr ystad bresennol, mae dal angen buddsoddiad sylweddol a bydd y cyfalaf a fydd ar gael i sefydliadau'r GIG fel cyllid dewisol i gefnogi'r gwaith o redeg yr adeiladau o ddydd i ddydd yn cynyddu yn 2025-26 o £83m i £100m. Gan barhau i ganolbwyntio ar ddarparu ystad ddiogel sy'n cydymffurfio, mae £40m yn cael ei ddarparu i gefnogi buddsoddiad wedi'i flaenoriaethu ar draws y meysydd canlynol:

- Seilwaith Cyffredinol: £18m
- Diogelwch Tân: £5m
- Iechyd Meddwl: £5m
- Datgarboneiddio: £6m
- Rheoli ac Atal Heintiau: £3m
- Dihalogi: £3m

Y buddsoddiadau mwyaf sy'n cael eu cefnogi yn 2025-26 o hyd yw'r gwaith parhaus o adnewyddu Ysbyty'r Tywysog Siarl ym Merthyr Tudful (cynllun gwerth £220m) a fydd yn golygu bod y safle'n cael ei drawsnewid yn y dyfodol gyda'r gwaith ar gyfer y cam hwn i fod i gael ei gwblhau ddiwedd 2026.

Yn 2025-26 bydd datblygiad y ganolfan orthopedig yn Ysbyty Llandudno yn cael ei gwblhau. Bydd hyn yn darparu manteision i gleifion, staff a chymuned ehangach gogledd Cymru drwy ddarparu 1,900 o driniaethau sydd wedi'u cynllunio bob blwyddyn. Mae gwaith yn cael ei wneud ar y safle ac mae'n mynd rhagddo'n dda gyda'r disgwyliad y bydd y ganolfan yn gweld cleifion erbyn diwedd haf 2025.

Mae'r gwaith o adeiladu'r Uned Radiotherapi Lloeren yn Ysbyty Nevill Hall wedi mynd rhagddo'n dda yn 2024 ac mae disgwyl iddo weld ei glaf cyntaf ym mis Mai 2025. Mae'r datblygiad hwn yn allweddol i ddod â gwasanaethau oncoleg yn nes at gartrefi cleifion yn ne-ddwyrain Cymru.

Mae Canolfan Ganser newydd Felindre bellach yn mynd rhagddi'n dda ar y safle ac mae'n cael ei hariannu drwy'r Model Buddsoddi Cydfuddiannol. Bydd y ganolfan newydd yn gweld ei chlaf cyntaf yn 2027 a fydd yn arwain at welliannau sylweddol i drigolion Cymru.

Bydd angen cyllid o hyd (ac mae'n cael ei ddarparu) i newid gorchudd y to yn Ysbyty Tywysoges Cymru, sy'n adlewyrchiad clir bod ystâd y GIG yng Nghymru yn heneiddio.

Mae presenoldeb Concrit Awyredig Awtoclafiedig Cyfnerth (RAAC) yn gofyn am fuddsoddiad parhaus ar draws dwy brif ysbyty yn GIG Cymru: Llwynhelyg a Nevill Hall. Mae'r gwaith hwn nad oedd wedi'i gynllunio, yn ei hanfod, yn dangos ymhellach rhai o'r heriau sy'n gysylltiedig â delio â'r ystad sy'n heneiddio.

Digidol, Arloesedd a Thechnoleg

Mae'r mentrau digidol rydym yn parhau i fuddsoddi ynddynt yn cyd-fynd â'r Strategaeth Ddigidol a Data ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol yng Nghymru, gan adlewyrchu nodau'r chwe chenhadaeth a amlinellir a safbwynt ein polisi sef 'gwell data, gwell gofal'.

Mae technoleg ddigidol yn gyfle digynsail i ni ail-lunio iechyd a gofal cymdeithasol gan gynnwys gwella canlyniadau, diogelwch cleifion, sicrhau mwy o foddhad yn y swydd a chadw staff.

Er mwyn cyflawni ein gweledigaeth o rannu data'n well ar draws lleoliadau iechyd a gofal, gan sicrhau bod ein staff iechyd a gofal yn gallu cael gafael ar yr wybodaeth sydd ei hangen arnynt pan fydd ei hangen arnynt, mae angen systemau critigol arnom a phrosesau rhannu data a chysylltedd gwell ar draws cofnodion iechyd electronig gofal sylfaenol ac eilaidd yn ogystal â systemau gofal cymdeithasol, iechyd meddwl a gofal cymunedol. Mae buddsoddi'n canolbwyntio ar hanfodion yn y meysydd craidd hyn.

I gyflawni hyn, bydd angen partneriaethau cryf gydag endidau masnachol, y byd academiaidd a sefydliadau'r trydydd sector sy'n cyd-fynd â gwerthoedd ac egwyddorion pensaernïol agored GIG Cymru yn ogystal â ffocws newydd ar bensaernïaeth menter gan Iechyd a Gofal Digidol Cymru (DHCW), sef y sefydliad digidol cenedlaethol sy'n gweithio ar y cyd â sefydliadau iechyd a gofal. Bydd cyllideb sylfaenol Iechyd a Gofal Digidol Cymru ar gyfer 25-26 yn fwy na £64m.

Heb y sylfeini digidol hyn, ni fyddwn yn gallu defnyddio technolegau mwy newydd fel deallusrwydd artifisial.

Mae gwaith yn parhau i gyd-fynd ag un o'r pum thema hyn:

- Trawsnewid gwasanaethau digidol i gleifion a'r cyhoedd.
- Trawsnewid gwasanaethau digidol i weithwyr proffesiynol.
- Buddsoddi mewn data a gwybodaeth ddeallus.
- Moderneiddio dyfeisiau a symud i wasanaethau cwmwl.
- Diogelwch a chadernid seiber.

Mae'r Gronfa Buddsoddi mewn Blaenoriaethau Digidol (DPIF) yn cael ei defnyddio i ariannu cyfleoedd trawsnewid digidol strategol yn GIG Cymru, a'i bwriad yw cefnogi'r dasg o newid gwasanaethau GIG Cymru. Yn 2025-16, byddwn yn cynyddu'r buddsoddiad yn ein blaenoriaethau digidol £15m.

Cronfa DPIF yn 2025-26 yw £30m ar gyfer cyfalaf a £57.8m ar gyfer Refeniw. Byddwn yn sicrhau bod y gronfa'n cael ei dyrannu'n ddigonol rhwng sefydliadau cenedlaethol a lleol i adlewyrchu'r rôl hollbwysig y mae timau digidol byrddau iechyd ac awdurdodau lleol yn ei chwarae wrth gyflawni polisi cenedlaethol.

Byddwn yn blaenoriaethu'r gwaith o gyflymu'r storfa ddata gofal ar y llwyfan Adnoddau Data Cenedlaethol a fydd yn rhan annatod o'n pensaernïaeth data a byddwn yn cynyddu'r gwasanaethau sydd ar gael ar Ap GIG Cymru drwy fap manylach sy'n ehangu y tu hwnt i ddarpariaeth bresennol gwasanaethau gofal sylfaenol.

Mae Mamolaeth Ddigidol Cymru yn parhau i fod yn flaenoriaeth a ariennir am sawl blwyddyn i ddarparu cofnod mamolaeth arbenigol sydd ar gael ar draws GIG Cymru ynghyd ag ap i ddinasyddion. Mae sefydliadau GIG Cymru ar y trywydd iawn i'r dechnoleg fod ar gael i staff, mamau a phobl sy'n geni yn unol â'r bwriad erbyn diwedd 2025-26. Bydd cynyddu'r dyraniad o gyllid lleol yn erbyn cyllid cenedlaethol yn cefnogi hyn, gan aros o fewn y gyllideb gyffredinol y cytunwyd arni ar gyfer y rhaglen.

Mae mentrau eraill a ariennir am sawl blwyddyn yn cynnwys y rhaglen presgripsiynu a gweinyddu meddyginiaethau yn electronig (ePMA) gyda'r rhan fwyaf o sefydliadau GIG Cymru yn symud i flwyddyn dau a'r cyfnod cyflawni. Ar ben hynny, mae cyllid dros sawl blwyddyn yn cwblhau'r gwaith o ddisodli systemau diagnostig hanfodol RISP, y system radioleg a LIMS, a phroffion labordy, pethau nad yw ein hysbyta'i'n gallu gweithredu hebddynt.

Dyrannwyd cyllid iechyd meddwl i gefnogi Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Chwm Taf Morgannwg oherwydd statws mesurau arbennig y gwasanaethau iechyd meddwl.

Mae Uned Seibergadernid GIG Cymru yn parhau i ddiogelu gwybodaeth cleifion, gan sicrhau diogelwch ein seilwaith digidol. Mae hyn yn hanfodol er mwyn cynnal ymddiriedaeth ein dinasyddion. Ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2023-24 cafodd dros £22m o gyfalaf ei fuddsoddi mewn mentrau gwella seiber ac mae unrhyw gyfalaf dros ben yn parhau i ystyried seilwaith digidol a lliniaru seiber mewn byrddau iechyd fel maes blaenoriaeth uchel.

Rydym wedi gweld dros ein hunain y manteision a'r arbedion cost y mae buddsoddi mewn mamolaeth digidol, Ap y GIG, ePMA a data cysylltu ar draws lleoliadau gofal wedi'u darparu yn Lloegr a gwledydd iechyd tebyg eraill. Mae hyn yn dangos pam ein bod yn ceisio cyflawni yng Nghymru i ddiwallu anghenion ein dinasyddion ac yn ceisio defnyddio dull ystwyth i gyflymu trawsnewid digidol.

9. Anghydraddoldebau iechyd I

Tystiolaeth o ddull trawslywodraethol o fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a phenderfynyddion ehangach iechyd, a bod 'iechyd y boblogaeth' yn ystyriaeth ar draws cyllidebau adrannau'r llywodraeth.

Ymateb:

Rydym yn cynnal ein cyllid ar gyfer y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol, sef £146.2m. O fewn hyn, mae'r Gwasanaeth Cymunedol Integredig yn datblygu modelau meithrin gallu ac atal yn benodol ar gyfer y grwpiau poblogaeth allweddol canlynol;

- Pobl hŷn gan gynnwys pobl â dementia
- Plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth
- Gofalwyr Di-dâl
- Pobl ag anableddau dysgu a chyflyrau niwroddatblygiadol
- Pobl ag anghenion llesiant emosiynol ac iechyd meddwl.

Dechrau'n Deg

Mae gan ein rhaglen blynyddoedd cynnar sydd wedi'i thargedu, sef Dechrau'n Deg, ddull integredig ac mae'n cynnwys pedair elfen graidd:

- gofal plant o ansawdd sy'n cael ei ariannu'n llawn
- cymorth magu plant
- cymorth dwys i ymwelwyr iechyd
- cymorth lleferydd, iaith a chyfathrebu (SLC).

Mae hybu negeseuon allweddol ynghylch iechyd y cyhoedd a ffordd iach o fyw yn rhan allweddol o gymorth iechyd ychwanegol Dechrau'n Deg sy'n cael ei gynnig gan ymwelwyr iechyd a'r gweithlu ehangach.

Mae data darpariaeth Dechrau'n Deg ar gyfer 2023-24 yn dangos bod 41,328 o blant wedi elwa o wasanaethau Dechrau'n Deg, sef tua 35 y cant o'r plant dan

bedair oed yng Nghymru ac mae 17 y cant yn uwch na 2022-23.

Lleferydd, iaith a Chyfathrebu

Amcangyfrifir bod gan 10 y cant o'r holl blant yn y DU anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu (SLC) tymor hir a pharhaus. Mae ymchwil yn dangos bod plant sy'n byw mewn tlodi yn dioddef yn anghymesur o oedi dros dro o ran sgiliau iaith cynnar. Mae sgiliau iaith yn ffactor hanfodol yn y cylchoedd sy'n pontio'r cenedlaethau ac meant yn gallu gwneud i dlodi barhau wrth i sgiliau cyfathrebu gwael gael eu trosglwyddo o riant i blentyn. Mae ein buddsoddiad parhaus mewn lleferydd, iaith a chyfathrebu drwy Dechrau'n Deg a'n dull gweithredu cenedlaethol ar gyfer lleferydd, iaith a chyfathrebu drwy'r cynllun cyflawni Siarad â Fi yn dangos sut rydym yn mynd i'r afael ag anghydraddoldebau a phenderfynyddion iechyd ehangach.

Y Rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf

Mae ein rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf wedi'i chynllunio i wella canlyniadau i fabanod, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, yn enwedig i'r rheini sy'n byw mewn tlodi. Mae'n pwysleisio ar gymorth cynnar ac atal, ac mae'n darparu cefnogaeth i'r teulu cyfan. Mae'r rhaglen yn gweithio gyda'r teulu i atal problemau rhag gwaethygu a throi'n argyfwng.

Mae'r rhaglen gynhwysol hon yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar gryfderau, gan bwysleisio ar gymorth, atal a chefnogaeth gynnar i annog teuluoedd hapus, cydnerth, wedi'u grymuso ac annibynnol.

Gall y cymorth a ddarperir gan awdurdodau lleol drwy Teuluoedd yn Gyntaf amrywio gan ei fod yn seiliedig ar ddadansoddiad o anghenion y boblogaeth. Gall gynnwys mentrau sy'n canolbwyntio ar faeth, sgiliau coginio, a phwysigrwydd gweithgarwch corfforol, gan sicrhau bod teuluoedd yn gallu cael gafael ar yr adnoddau a'r wybodaeth sydd eu hangen arnynt i wneud dewisiadau iachach o ran ffordd o fyw.

Mae Teuluoedd yn Gyntaf hefyd yn chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o wreiddio arferion iechyd a llesiant mewn ysgolion, lleoliadau gofal plant a mannau cymunedol.

Drwy feithrin amgylcheddau lle mae arferion iach yn cael eu hannog a'u normaleiddio, rydym yn gosod y sylfaen ar gyfer ymddygiad iach gydol oes.

Mae mentrau fel rhaglenni maeth mewn ysgolion, cynlluniau chwarae gweithredol, a gweithgareddau ffitrwydd teuluol yn hanfodol i lywio canlyniadau iechyd ein dinasyddion.

10. Anghydraddoldebau iechyd II

Sut mae effaith dyraniadau cyllid ar wahanol grwpiau/cymunedau wedi cael ei hystyried wrth ddatblygu cynigion y gyllideb.

Ymateb:

Mae effaith dyraniadau cyllid ar gydraddoldeb, ar y Gymraeg ac ar wahanol grwpiau/cymunedau wedi cael ei hystyried fel rhan o'r Asesiad Effaith Integredig Strategol, yn ogystal â thrwy ddrafftio asesiadau effaith ategol fesul meysydd polisi unigol.

Fel yn y blynyddoedd blaenorol, rydym wedi ceisio lliniaru'r effeithiau mwy difrifol ar wasanaethau rheng flaen, gofal cleifion, mynediad a thargedau perfformiad, gan geisio cefnogi ein poblogaethau mwyaf agored i niwed. Fodd bynnag, mae'n sicr y bydd byrddau iechyd yn parhau i wynebu penderfyniadau y mae'n anodd eu rheoli o fewn eu cyllidebau unigol. Bydd pob penderfyniad gan fyrddau iechyd hefyd yn destun asesiad o'r effaith ar ansawdd ac mae pob bwrdd iechyd yn wynebu heriau gwahanol o ran anghenion y boblogaeth a ffurfweddiad gwasanaethau. Bydd y camau a gymerir i reoli costau cyllidebau yn amrywio yn ôl sefydliad a byddant yn destun penderfyniad lleol.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i roi pwyslais cryf ar degwch a chynhwysiant ym maes iechyd a gofal. Mae hyn yn golygu sicrhau bod gan bawb yng Nghymru fynediad at yr un gofal iechyd o ansawdd uchel, waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau. Mae *Cymru Iachach* – ein cynllun hirdymor ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol – wedi mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd fel thema graidd sy'n rhedeg drwy'r cyfan. Mae rhan o'n gwaith yn cynnwys sefydlu Grŵp Anghydraddoldebau Iechyd y GIG, sy'n cael ei gyd-gadeirio gan Lywodraeth Cymru a GIG Cymru, i ganolbwyntio a sbarduno ymdrechion i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd drwy lens y GIG.

Mae gweithredu Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020 yn gosod Dyletswydd Ansawdd ar Weinidogion Cymru a chyrff y GIG i ganolbwyntio ar wella ansawdd gwasanaethau iechyd a chanlyniadau cyfartal o ran iechyd y boblogaeth drwy'r amser. Bydd datblygu Datganiadau Ansawdd mewn meysydd sy'n benodol i wasanaethau yn helpu byrddau iechyd i gynllunio gwasanaethau a gwneud penderfyniadau ynghylch adnoddau i sicrhau bod gwasanaethau o ansawdd yn cael eu darparu ar draws y boblogaeth gyfan.

Iechyd Menywod

Ar 10 Rhagfyr, lansiwyd Cynllun Iechyd Menywod Cymru. Mae'r cynllun hwn yn nodi sut bydd y GIG yn cyflawni uchelgeisiau'r Datganiad Ansawdd ar gyfer Iechyd Menywod a Merched ac yn mynd i'r afael â'r anghydraddoldebau iechyd

sy'n wynebu menywod ar hyn o bryd drwy gamau gweithredu clir i wella'r broses o ddarparu gwasanaethau. Bydd £3 miliwn ychwanegol yn cael ei ddyrannu i Iechyd Menywod o fis Ebrill 2025 ymlaen i gyflawni'r camau gweithredu yn y Cynllun, gan ganolbwyntio'n benodol ar sefydlu canolfannau iechyd braenaru i fenywod ym mhob bwrdd iechyd.

Grant Plant a Chymunedau

Mae gennym gyllid wedi'i ddiogelu ar gyfer y Grant Plant a Chymunedau sy'n cefnogi anghenion y plant a'r teuluoedd mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas drwy amrywiaeth o ddulliau ymyrryd yn gynnar a chymorth atal. Mae hyn yn cynnwys:

- **Dechrau'n Deg** sy'n cefnogi'r 1,000 diwrnod cyntaf gan fod y dystiolaeth yn dangos bod y cyfnod hwn yn dylanwadu'n sylweddol ar y canlyniadau i blant a'u teuluoedd. Mae Dechrau'n Deg yn cynnwys cymorth dwys i ymwelwyr iechyd a chymorth lleferydd, iaith a chyfathrebu i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd. Mae'r holl blant a theuluoedd sy'n byw mewn ardaloedd Dechrau'n Deg yn gymwys i gael lefel uwch o gymorth gan ymwelwyr iechyd. Y teuluoedd hynny sydd â'r lefel uchaf o angen sy'n cael y gefnogaeth fwyaf dwys. Mae datblygiad sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu yn hanfodol i sicrhau canlyniadau cadarnhaol i blant. Mae sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu plant yn effeithio ar amrywiaeth eang o ganlyniadau, gan gynnwys ymddygiad, iechyd meddwl a chyflogadwyedd.
- Mae Teuluoedd yn Gyntaf yn cefnogi canlyniadau gwell i fabanod, plant, pobl ifanc a'u teuluoedd, yn enwedig y rheini sy'n byw mewn tldi. Mae'r cymorth yn seiliedig ar ddadansoddiad o anghenion y boblogaeth sy'n caniatáu i wasanaethau gael eu teilwra i ddiwallu anghenion penodol cymunedau. Drwy ei ddull cynhwysfawr ac amlasiantaethol, mae Teuluoedd yn Gyntaf yn helpu i greu teuluoedd iachach a chymunedau cryfach, gan leihau gwahaniaethau iechyd a rhoi hwb i lesiant cyffredinol.

11. Iechyd Menywod

Sut bydd y gyllideb yn cefnogi iechyd menywod, gan gynnwys manylion y cyllid sydd wedi'i ddyrannu i gefnogi cyfnod cyflawni 10 mlynedd y cynllun iechyd menywod.

Ymateb:

Bwriad y Cynllun Iechyd Menywod yw rhoi glasbrint i'r GIG yng Nghymru ar gyfer gweithredu'r Datganiad Ansawdd a chanlyniadau gwaith y cam Darganfod.

Mae'r Cynllun yn nodi'r meysydd y disgwylir i'r GIG yng Nghymru eu blaenoriaethu ar gyfer gwella. Mae'r rhain wedi'u rhestru isod:

- Iechyd Mislif
- Endometriosis ac Adenomyosis
- Dulliau Atal Cenhedlu, Atal Ôl-enedigol a Gofal Erthylu
- Iechyd Cyn Cenhedlu
- Anymataliaeth ac Iechyd y Pelfis
- Menopos
- Trais yn erbyn Menywod a Merched
- Heneiddio'n Dda a Chyflyrau Hirdymor yn ystod Cwrs Bywyd

Mae'r Cynllun yn nodi camau gweithredu ar gyfer pob un o'r meysydd hyn ac maent yn cael amserlenni cyflawni tymor byr, tymor canolig a thymor hir.

Bydd y gwaith o gyflawni camau gweithredu'r Cynllun yn dechrau ym mis Ionawr 2025. Gan barhau â'r dull sy'n cael ei arwain gan y GIG o ddatblygu'r Cynllun fel y sbardun i wella'r ffordd mae gwasanaethau iechyd menywod yn cael eu darparu, bydd Gweithrediaeth y GIG yn gyfrifol am gyflawni ei chamau gweithredu.

Mae nifer o gamau gweithredu tymor byr wedi'u nodi yn y Cynllun. Bydd y ffocws cychwynnol ar y camau gweithredu canlynol:

- Canolfannau Iechyd Menywod
- **Gwefan Iechyd Menywod** i gasglu gwybodaeth am faterion iechyd menywod mewn un lle y gellir ymddiried ynddo;
- **Manteisio ar bob cyswllt (MECC) – Iechyd Mislif a'r Menopos:** dylai clinigwyr fanteisio ar y cyfle i holi menywod am iechyd mislif a'r menopos fel rhan o'r pwyntiau cyffwrdd presennol;
- **Ymchwil Iechyd Menywod** i lywio'r gwaith o ddarparu gwasanaethau yn y dyfodol;
- **Iechyd y Pelfis ac Ymataliaeth:** darparu mynediad at wybodaeth o ansawdd uchel sy'n seiliedig ar dystiolaeth am iechyd y pelfis ac iechyd amenedigol (gan gynnwys fideos), drwy wefan iechyd menywod GIG Cymru ac ymrwymiad Llywodraeth Cymru i godi ymwybyddiaeth;
- **Endometriosis ac Adenomyosis:** darparu addysg a hyfforddiant i bob ymarferydd gofal iechyd ar endometriosis ac adenomyosis fel cyflwr cronig a sicrhau bod cleifion yn cael gofal amlbroffesiwn gan gynnwys mynediad at gymorth iechyd meddwl digonol.

Byddwn hefyd yn ceisio sicrhau bod y maes allweddol canlynol yn cael ei oruchwylio:

- **Gwreiddio Lleisiau Menywod:** bydd y cynllun yn gosod disgwyliad i fyrddau iechyd gynnwys menywod, a'r rheini sydd â phrofiadau o fyw a dysgu'n lleol, yn y broses o'i roi ar waith. Mae hyn yn allweddol i gyflawni'r Cynllun yn effeithiol gan y bydd yn dibynnu ar wrando ar leisiau menywod yng Nghymru drwy nodi a gwreiddio technegau ac ymddygiadau sy'n sicrhau bod lleisiau menywod a merched yn cael eu clywed ym mhob rhyngweithiad gyda'r GIG.

Mae'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2025-26 yn cynnwys dyraniad uwch o £3m ar gyfer Iechyd Menywod a fydd yn cael ei ddefnyddio i gefnogi costau sefydlu a gwerthuso Canolfannau Iechyd Menywod.

12. Asesu effaith/gwerth am arian

Y mecanweithiau sydd ar waith (o fewn y system iechyd a gofal ac ar lefel Llywodraeth Cymru) i asesu a yw gwariant gan ymddiriedolaethau /byrddau iechyd ac awdurdodau lleol yn cyflawni ei nodau ac yn sicrhau gwerth am arian. Beth/ble mae Llywodraeth Cymru yn ei ystyried yw'r prif heriau wrth asesu canlyniadau/gwerth am arian.

Ymateb:

GIG

Mae gan y GIG brosesau ers tro sy'n adrodd ar berfformiad a monitro ariannol. Mae tîm Cyllid Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn derbyn ac yn craffu ar wybodaeth o adroddiadau ariannol yn fisol ac yn flynyddol.

Mae hyn yn cael ei gefnogi gan dîm Cyflawni a Chynllunio Ariannol. Gweithrediaeth y GIG sy'n gweithio gyda'r GIG i helpu'r Llywodraeth i gefnogi darpariaeth a chynaliadwyedd ariannol yn y GIG, ochr yn ochr â chynyddu effaith a defnydd gwariant iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Mae hefyd yn cefnogi mynd ar drywydd agenda ansawdd a diogelwch integredig, gan ganolbwyntio ar sut mae'r GIG yn defnyddio ei adnoddau a'r canlyniadau y mae'n eu cyflawni i nodi cyfleoedd i wella.

Fel rhan o'r Fframwaith Adfer a Monitro Uwch ar gyfer Systemau yn 2023-24, cafodd y Grŵp Defnyddio Adnoddau ei ail-lunio ar ffurf Bwrdd Gwerth a Chynaliadwyedd GIG Cymru, sy'n cyfarfod bob mis. Mae'r Bwrdd yn sbarduno dull systematig o gryfhau gweithio ar draws systemau, i gyflawni camau gweithredu, i sicrhau gwelliannau ariannol, ac i ddarparu gofal iechyd mwy cynaliadwy yn gyson.

Yr egwyddor yw bod y Bwrdd a'r gwaith ategol yn gyrru dull cenedlaethol cryfach i gefnogi ac ategu trefniadau cynllunio a darparu lleol er mwyn gwella prosesau adnabod, datblygu a defnyddio cyfleoedd ar gyfer gwelliannau ariannol yn ystod y flwyddyn ac yn rheolaidd ar draws GIG Cymru.

Mae gwaith y Bwrdd Gwerth a Chynaliadwyedd yn cael ei ddefnyddio i dynnu sylw at yr amrywiadau ar draws sawl maes arwyddocaol o ran defnyddio adnoddau a chyfleoedd i wella. Mae gwaith y Bwrdd yn canolbwyntio ar y prif feysydd defnyddio adnoddau yn y GIG, sef y gweithlu, CHC, caffael a heb fod yn ymwneud â chyflog, meddyginiaethau, ac amrywiad clinigol. Mae gwaith y grŵp wedi cefnogi'r broses o ganfod amrywiadau a chyfleoedd i wella er mwyn gallu parhau i gyflawni mwy o arbedion ac effeithlonrwydd.

Ar ben hynny, mae'r fframwaith hwn hefyd yn cefnogi gwaith Canolfan Gwerth mewn Iechyd Cymru, a'r dull Gofal Iechyd Seiliedig ar Werth yn GIG Cymru i helpu i wella canlyniadau cleifion mewn perthynas â chostau. Mae hyn yn cynnwys diffinio ymyriadau gwerth uchel ar draws llwybrau mewn gwahanol feysydd cyflwr, sy'n cefnogi gwell gwerth am arian a gwelliannau o ran defnyddio adnoddau, a hefyd gwell canlyniadau clinigol a phrofiad cleifion. Cefnogir y gwaith hwn gan holl Fyrddau Iechyd GIG Cymru.

Bydd rhagor o gyfleoedd i safoni dulliau a llwybrau yn parhau i gael eu datblygu. Gan ddefnyddio'r rhaglenni cenedlaethol strategol yng Nghymru, mae'r GIG a Llywodraeth Cymru yn cydweithio â rhanddeiliaid a chydweithwyr clinigol i wreiddio arferion gorau a dulliau gwerth am arian.

Mae cyflwyno dull gweithredu unwaith i Gymru ym mhob ardal yn dal i fod yn her oherwydd yr amrywiadau yn iechyd y cyhoedd ar draws gwahanol gymunedau, a hefyd bydd argaeledd gweithlu mewn rhai ardaloedd yn cyfyngu ar ddull gweithredu safonol. Mae gwaith yn mynd rhagddo i asesu materion cynaliadwyedd pellach wrth ddarparu gwasanaethau a nodi cyfleoedd i ddileu'r ffactorau sy'n sbarduno costau gormodol yn y meysydd heriol hyn.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi gwella ac wedi gwreiddio ein fframweithiau cynllunio a darparu gyda'r GIG. Mae hyn wedi cynnwys canolbwyntio ar nifer o feysydd i gyflawni gwelliannau mewn cynaliadwyedd ariannol, er enghraifft, gweithredu mentrau a blaenoriaethau sy'n ymwneud â'r rhaglen Ei Gael yn lawn y Tro Cyntaf (GIRFT) fel apwyntiadau dilynol ar gais y claf mewn gofal a gynlluniwyd a gweithredu dull gofal iechyd sy'n seiliedig ar werth mewn nifer o feysydd cyflyrau, i wella canlyniadau wrth gymharu â'r adnoddau a ddefnyddir. Mae'r Canolfan Gwerth mewn Iechyd Cymru, a gynhelir gan Weithrediaeth y GIG, hefyd yn darparu capasiti a chymorth i Fyrddau Iechyd Lleol wrth ddarparu gweithgarwch gofal iechyd sy'n seiliedig ar werth a fydd yn gwella canlyniadau i'n poblogaeth.

Dechrau'n Deg

Rydym newydd ddechrau ar werthusiad tair blynedd o'r Rhaglen Dechrau'n Deg, sy'n cynnwys gwerthuso effaith Dechrau'n Deg. Rydym hefyd yn parhau i weithio gydag Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd i gyflwyno data Dechrau'n Deg i'r gronfa ddata Cyswllt Diogel Gwybodaeth Ddienw (SAIL) ac rydym yn bwriadu defnyddio'r data hwn i ddadansoddi effaith. Rydym yn bwriadu dangos canlyniadau tymor hir y rhaglen Dechrau'n Deg i helpu'r rheini yn ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru.

Gofal Cymdeithasol

Bwriad buddsoddiad uniongyrchol Llywodraeth Cymru mewn gofal cymdeithasol yw cefnogi gwariant prif ffrwd awdurdodau lleol drwy fuddsoddi mewn agweddau penodol ar ddatblygu a gwella gwasanaethau. Mae buddsoddiad o'r fath yn amodol ar gytundebau grant unigol sy'n cynnwys

darpariaethau cymesur mewn perthynas ag asesu canlyniadau a gwerth am arian.

Mae bron y cyfan o'r cyllid ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei ariannu drwy'r setliad refeniw cyffredinol heb ei neilltuo ac adnoddau'r awdurdodau lleol eu hunain o'r dreth gyngor, ffioedd a thaliadau, a mathau eraill o incwm. Mae'r gwariant hwn mewn perthynas â gofal cymdeithasol dan reolaeth awdurdodau lleol unigol, gan gynnwys pennu'r canlyniadau a fwriedir ar gyfer y gwariant hwnnw a'r asesiad cysylltiedig o werth am arian, o fewn gofynion darpariaethau statudol perthnasol. Mae gofynion sy'n ymwneud â gwasanaethau penodol (fel drwy Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014) a darpariaethau mwy cyffredinol, sy'n sefydlu neu'n diweddarau Llywodraeth Leol yng Nghymru (fel yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021) ac sy'n gosod y fframwaith y mae awdurdodau lleol yn gweithredu o'i fewn ac yn atebol iddo. Drwy hyn, mae Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod fframwaith cyffredinol o sicrwydd a rheolaeth ar gael yn lleol a chenedlaethol.

Dyma brif elfennau'r fframwaith hwn:

- gofynion ar effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd lleol, ar graffu ac ar berfformiad
- gofynion ar gyfer archwiliad allanol
- cyhoeddi data (fel Adroddiad Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol) i alluogi tryloywder lleol a chenedlaethol, monitro a chraffu ac arolygu drwy Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC).

Mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswydd gyffredinol i sicrhau gwasanaethau darbodus, effeithiol ac effeithlon y mae'n rhaid i Awdurdodau eu hadolygu'n gyson (Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021). Yn yr un modd, er mwyn darparu ar gyfer diwylliant cyffredinol lle mae cynghorau yng Nghymru yn ceisio gwneud yn well drwy'r amser, mae Llywodraeth Cymru wedi deddfu i fynnu bod yn rhaid i Gynghorau adolygu eu perfformiad drwyddi draw. Mae hyn yn cynnwys mynnu eu bod yn ceisio barn dinasyddion ac yn cyhoeddi hunanasesiad blynyddol o ba mor effeithiol maent yn cyflawni eu swyddogaethau. Hefyd, rhaid i bob awdurdod lleol sicrhau o bryd i'w gilydd bod asesiad panel o'i berfformiad yn cael ei gynnal. Mae craffu ar lefel lleol yn elfen hanfodol o'r sicrwydd hwn, yn ogystal â chraffu sy'n benodol i awdurdodau lleol, a chafodd y rôl hon ei chryfhau ar gyfer pob gwasanaeth drwy Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am archwilio cyfrifon awdurdodau lleol a'u gwerth am arian. Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi data ar gyllidebau a gwariant gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau eraill awdurdodau lleol bob blwyddyn. I ategu hyn, mae darpariaeth gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei monitro, yn fisol, drwy adroddiad Pwynt Gwirio Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae hyn yn darparu, er enghraifft, data ynghylch nifer y cysylltiadau, y nifer sy'n gysylltiedig â diogelu, asesiadau,

plant ac oedolion sy'n derbyn gofal a chymorth, a phlant sy'n derbyn gofal. Ategir hyn ymhellach gan ddata mesur gweithgarwch a pherfformiad y Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol. Mae data o'r fath yn ased pwysig o ran deall amgylchedd gofal cymdeithasol yn lleol ac yn genedlaethol, ac mae'n cael ei ddefnyddio i asesu nifer y bobl y mae awdurdodau lleol yn darparu gofal a chymorth iddynt a'r galw ar wasanaethau a swyddogaethau penodol. Mae hefyd yn adnodd y gall awdurdodau lleol ei ddefnyddio i fonitro eu gallu i gyflawni yn erbyn gofynion Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae adroddiad ar ddata mesur gweithgarwch a pherfformiad y Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol. Mae'r data hwn yn rhoi crynodeb blynyddol o weithgarwch gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol ledled Cymru.

Ategir yr uchod gan drefniadau i ystyried gweithrediadau, effeithlonrwydd ac ati adrannau gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol drwy'r rheoleiddiwr, Arolygiaeth Gofal Cymru.

13. Perfformiad a chynlluniau ariannol y Bwrdd Iechyd

Yr wybodaeth ddiweddaraf am berfformiad ariannol cyffredinol byrddau iechyd, gan gynnwys y canlynol:

- y sefyllfa ariannol a ragwelir ar gyfer byrddau iechyd ar ddiwedd y flwyddyn 2024-25, a pha fyrddau iechyd sy'n rhagweld y byddant yn torri eu dyletswyddau ariannol statudol i sicrhau eu bod yn adennill costau dros y cyfnod 2022-23 i 2024-25 ac i sicrhau cymeradwyaeth Gweinidogol ar gyfer eu cynlluniau tymor canolig integredig yn y cyfnod rhwng 2024 a 2027
- pa fyrddau iechyd sydd wedi cael cymorth ariannol ychwanegol ar ddiwedd y flwyddyn ac yn ystod y flwyddyn yn 2024-25; maint y cymorth hwnnw a'r cyfnod arfaethedig; ynghyd â chadarnhad o unrhyw gyllid sy'n cael ei ddal yn y Prif Grŵp Gwariant ar gyfer Byrddau Iechyd Lleol sydd heb gael ei ddyrannu eto neu sy'n cael ei ddal i dalu am orwariant
- copi o'r llythyr a roddwyd i Fyrddau Iechyd Lleol i'w ddefnyddio wrth iddynt baratoi eu cynlluniau Tymor Canolig Integredig ar gyfer 2025 i 2028, os na chaiff hwn ei gyhoeddi erbyn i'r dystiolaeth gael ei chyflwyno i'r Pwyllgor
(Yn adroddiad y Pwyllgor ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2024-25, roedd yn argymhell bod y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd yn cyhoeddi copi o'r llythyr a gyhoeddodd i Fyrddau Iechyd i'w ddefnyddio wrth baratoi eu Cynlluniau Tymor Canolig Integredig. Lle bo'n berthnasol, dylai wneud hyn yn flynyddol, ochr yn ochr â chyhoeddi dogfennau cyllideb drafft eraill Llywodraeth Cymru. Yn ei hymateb, cytunodd y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd i wneud hynny wrth symud ymlaen.)
- manylion dyraniadau'r Byrddau Iechyd Lleol ar gyfer 2025-26, a gyhoeddir bob blwyddyn o dan Gylchlythyr Iechyd Cymru, os yw'r llythyrau wedi cael eu cyhoeddi i Fyrddau Iechyd Lleol ond

heb eu cyhoeddi ar yr adeg y cyflwynir y dystiolaeth i'r Pwyllgor

- manylion am sut bydd Llywodraeth Cymru yn cefnogi ac yn gweithio gyda byrddau iechyd i adfer cydbwysedd ariannol GIG Cymru.

(Mae cyfrifon 2023-24 yn dangos nad oedd yr un o'r Byrddau Iechyd Lleol wedi cyflawni'r ddyletswydd ariannol statudol gyntaf o dan Ddeddf Cyllid y GIG 2014 (y 'Ddeddf') i fantoli'r gyllideb dros gyfnod treigl o dair blynedd: roedd pob un wedi adrodd ar orwariant cronnus yn erbyn terfyn dyrannu adnoddau refeniw 2021-22 i 2023-24. Dyma'r tro cyntaf i bob Bwrdd Iechyd Lleol beidio â mantoli'r gyllideb dros gyfnod o dair blynedd ers rhoi'r Ddeddf ar waith. Gyda'i gilydd, roedd Byrddau Iechyd Lleol wedi gorwario £185 miliwn yn 2023-24, gyda gorwariant cronnus o £385.3 miliwn dros y tair blynedd).

Ymateb:

Yr wybodaeth ddiweddaraf ar sefyllfa ariannol Byrddau Iechyd Lleol 2024-25

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi fframwaith dyrannu clir ar gyfer cyrff y GIG yn 2024-25, ochr yn ochr â disgwyliadau clir o ran cyflawni, a disgwyliadau o ran gwella ariannol.

Roedd y cynlluniau a gyflwynwyd ar ddechrau'r flwyddyn ariannol hon gan Fyrddau Iechyd Lleol yn cyfuno sefyllfa o ddiffyg o £220m. Cyflwynodd holl sefydliadau eraill y GIG gynlluniau â chydbwysedd ariannol. Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg oedd yr unig Fwrdd Iechyd i gyflwyno Cynllun Tymor Canolig Integredig â chydbwysedd ariannol ar gyfer 2024-2027.

Fel ym Mis 7, mae'r diffyg cyfunol a ragwelir ar gyfer y GIG yn cael ei gofnodi fel £220.0m, fel y nodir isod:

Sefyllfa diwedd blwyddyn rhagolwg Mis 7

Sefydliad	Gwarged / - Diffyg £000oedd
Bae Abertawe	-50,100
Aneurin Bevan	-47,856
Betsi Cadwaladr	-19,761

Caerdydd a'r Fro	-15,900
Cwm Taf Morgannwg	0
Hywel Dda	-64,000
Powys	-22,948
Addysg a Gwella Iechyd Cymru	0
Iechyd a Gofal Digidol Cymru	0
Iechyd Cyhoeddus Cymru	0
Felindre (gan gynnwys Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru)	524
Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans Cymru	0
GIG Cymru	-220,041

Yn yr un modd â mis 7, mae sefydliadau'r GIG yn rhagweld y byddant yn cyflawni eu cynlluniau ar hyn o bryd. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynllunio ar y sail y bydd Byrddau Iechyd yn cyflawni'r cynlluniau y maent wedi'u nodi. Mae'r diffyg cyfunol hwn o £220m yn cael ei wrthbwyso gan gamau arbedion rheolaidd gwerth £168m a gafodd eu nodi a'u cyflawni'n llawn yn y Prif Grŵp Gwariant, sydd wedi cael eu trafod drwy gyllidebau yn 2024-25, a chatau gweithredu eraill gwerth £52m a nodwyd i gefnogi'r gwaith o gyflawni Prif Grŵp Gwariant cytbwys sy'n lliniaru'r lefel hon o ddiffyg. Fel ym mis 7, mae'r Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn rhagweld cydbwysedd ariannol, ond gyda nifer fach o eitemau risg uchel sylweddol i'w lliniaru, gan gynnwys cyflawni sefyllfa ddisgwyliedig y GIG.

Ym mis Tachwedd 2024, fe wnaethom gytuno i ddyrannu cyllid ychwanegol i Fyrddau Iechyd Lleol o'r cyllid a gedwir yn y Prif Grŵp Gwariant i gefnogi sefyllfa'r GIG yn 2024-25, a chefnogi gwelliant parhaus. Bydd y dyraniadau hyn yn helpu i gryfhau'r trefniadau cyflawni ac yn ailosod cyfansymiau rheoli targedau'r Byrddau Iechyd Lleol.

Mae'r elfen gyntaf yn ymwneud â dyraniad cyffredinol o £50m i'r saith Bwrdd Iechyd Lleol, ar sail fformiwla dyrannu adnoddau (cyfraniadau teg). Bydd hwn yn ddyraniad rheolaidd wedi'i gadarnhau. Roedd y cyllid hwn yn cydnabod y pwysau chwyddiant a oedd yn parhau yn 2024-25 mewn meysydd penodol lle darparwyd cymorth ariannol anghylchol yn eu herbyn yn ystod blwyddyn ariannol 2023-24. Ar ben hynny, mae'r rhain yn cael eu profi ac mae pwysau chwyddiant meintiol yn parhau ar draws yr holl Fyrddau mewn meysydd penodol sydd uwchben y cynllun yn 2024-25. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â phresgripsiynu, meddyginiaethau gofal eilaidd, a phe cynnau gofal iechyd parhaus (CHC) yn benodol.

Mae'r dyraniad cyffredinol yn cynnwys darparu £7.5m i Fwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg i gydnabod eu bod wedi cyflawni sefyllfa gytbwys yn 2023-24, Cynllun Tymor Canolig Integredig sydd wedi'i gymeradwyo gan Weinidogion, ac i gefnogi'n rhannol effaith y costau refeniw uwch sy'n gysylltiedig â'r problemau gyda tho ysbyty Tywysoges Cymru.

Mae'r ail elfen yn darparu dyraniadau penodol sy'n gyfanswm o £62m ac fe'i cyfeirir at dri sefydliad. Mae'r dyraniadau hyn yn dilyn adolygiad "pellter oddi wrth y targed" a gynhaliwyd gan swyddogion y Byrddau Iechyd Lleol. Roedd yn adolygu safbwyntiau cyllido pob Bwrdd yn erbyn y fformiwla dyrannu adnoddau, yn ogystal â thystiolaeth bellach a ystyriwyd gan y Bwrdd.

I bob pwrpas, mae'r dyraniadau hyn yn cydnabod os yw sefydliadau'n gymharol bell o'r dyraniad cyllid targed fesul Bwrdd, a gafodd yr holl ddyraniadau eu rhoi ar sail y Fformiwla Dyrannu Adnoddau. Ar sail yr adolygiad hwnnw, a defnyddio dull cyson a theg gydag egwyddorion y cytunwyd arnynt, aseswyd bod gan dri Bwrdd Iechyd achos ar sail tystiolaeth dros gael cymorth ariannol ar yr adeg. Y rheini yw, Aneurin Bevan (£31m), Hywel Dda (£26m), a Phowys (£5m). Nid oedd gan unrhyw Fwrdd Iechyd arall achos sylweddol dros gydnabod cymorth ariannol ar adeg yr adolygiad. Mae'r dyraniadau ychwanegol hyn yn cael eu cefnogi gan ddarpar amodau penodol sy'n cefnogi'r gwaith o barhau i wella.

O ganlyniad i'r broses adolygu hon a'r dyraniad cyllid yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom osod Cyfansymiau Rheoli Targed wedi'u hadnewyddu fesul Bwrdd Iechyd.

Dyraniadau i Fyrdau Iechyd Lleol a Chyfansymiau Rheoli Targed:

Sefydliad	Rhagolwg M7	Dyraniad ychwanegol yn ystod y flwyddyn (cyffredinol)	Dyraniad ychwanegol yn ystod y flwyddyn (penodol)	Sefyllfa arfaethedig M7 diwygiedig	Cyfanswm rheoli targed 2024-25
Gwarged/-Diffyg	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Bae Abertawe	-50,100	6,399	0	-43,702	-17,000
Aneurin Bevan	-47,856	9,546	31,000	-7,311	-7,315
Betsi Cadwaladr	-19,761	11,151	0	-8,611	-8,611
Caerdydd a'r Fro	-15,900	6,804	0	-9,097	-9,097
Cwm Taf Morgannwg	0	7,475	0	0	0
Hywel Dda	-64,000	6,449	26,000	-31,551	-31,552
Powys	-22,948	2,178	5,000	-15,770	-12,000

Addysg a Gwella Iechyd Cymru	0	0	0	0	0
Iechyd a Gofal Digidol Cymru	0	0	0	0	0
Iechyd Cyhoeddus Cymru	0	0	0	0	0
Felindre (gan gynnwys Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru)	524	0	0	524	0
Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru	0	0	0	0	0
GIG Cymru	-220,041	50,000	62,000	-115,516	-85,575

Ar gyfer Byrddau Iechyd sy'n rhagweld sut bydd eu cynlluniau'n cael eu cyflawni, mae'r cyfanswm rheoli targed diwygiedig yn cydnabod y cyllid ychwanegol yn erbyn y cynllun hwnnw a'r sefyllfa a ragwelir. Yn yr achosion lle mae cynlluniau'r Bwrdd Iechyd yn dirywio o ganlyniad i'r alldro a'r sefyllfa rheoli targed a gyflwynwyd yn 2023-24 (Bae Abertawe a Byrddau Iechyd Powys yn y drefn honno), mae'r cyfanswm Rheoli Targed presennol wedi cael ei gadw fel y garreg filltir i'r Bwrdd Iechyd fynd yn ôl ar y trywydd iawn i gyflawni'n ariannol.

Ar gyfer sefydliadau nad ydynt yn gallu cyflawni'r cyfanswm rheoli targed hwnnw yn ystod y flwyddyn, mewn gwirionedd (yn seiliedig ar y cyfansymiau rheoli a bennwyd a'r rhagolygon cyfredol), mae'r ddarpariaeth anghylchol yn cael ei darparu yn y Prif Grŵp Gwariant ar gyfer y gwahaniaeth yn y rhagolwg presennol a'r cyfanswm rheoli targed yn seiliedig ar y rhagolygon presennol. Y cyfanswm rheoli targed fydd y garreg filltir a'r targed o hyd i gynlluniau Byrddau Iechyd fynd yn ôl ar y trywydd iawn a chyflawni yn y lle cyntaf.

Yn erbyn y diffygion o £220m a ragwelwyd yn wreiddiol gan Fyrddau Iechyd, dyrannwyd £104m i Fyrddau Iechyd ym mis 7 gydag £8m ychwanegol wedi'i ddyrannu i Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg mewn perthynas â'r problemau yn Ysbyty Tywysoges Cymru, gan wneud cyfanswm y dyraniad ychwanegol yn ystod y flwyddyn yn £112m. Gosodwyd cyfansymiau rheoli targed ar £85m. Mae £116m yn cael ei gadw yn y Prif Grŵp Gwariant i wrthbwyso'r diffyg diwygiedig a ragwelir.

Dyletswydd Statudol i Fantoli'r Gyllideb 2022-23 i 2024-25

Fel yr adroddwyd mewn Crynodeb o Gyfrifon y GIG ar gyfer 2023-24, nid oedd yr un o'r saith Bwrdd Iechyd Lleol wedi cyflawni'r ddyletswydd i fantoli'r gyllideb

dros y cyfnod o dair blynedd dan sylw. Gan mai Cwm Taf Morgannwg yw'r unig Fwrdd Iechyd Lleol sy'n debygol o adennill costau yn ystod flwyddyn 2024-25, ar hyn o bryd nid oes disgwyl i unrhyw un o'r Byrddau Iechyd Lleol gyflawni eu dyletswydd adennill costau am y cyfnod o dair blynedd rhwng 2022-23 a diwedd 2024-25.

Dim ond Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg a ddarparodd Gynllun Tymor Canolig Integredig tair blynedd ar gyfer 2024 – 2027 a gymeradwywyd gan Weinidogion.

Cymorth ariannol ychwanegol yn ystod y flwyddyn 2024-25

Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Cabinet wedi cytuno i ddyrannu rhagor o gyllid yn ystod y flwyddyn, o Gronfeydd Wrth Gefn Llywodraeth Cymru, a fydd yn cael eu cyfeirio at brif feysydd blaenoriaeth y Llywodraeth hon.

Rydym wedi dyrannu £50m i leihau amseroedd aros y GIG a £27m i gefnogi gwelliannau mewn llwybrau gofal, gyda'r ddau ddyraniad ar gyfer 2024-25 yn unig. Mae dyraniadau cyfalaf hefyd ar gyfer Offer Diagnostig a Seiberddiogelwch a Thechnoleg Ddigidol, sy'n gyfanswm o £31m.

Mae'r £8m ychwanegol, y cyfeirir ato uchod, ar gyfer Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg yn cael ei ddarparu o gronfeydd wrth gefn Llywodraeth Cymru yn anghylchol yn ystod y flwyddyn. Bydd hyn yn cefnogi'r gwaith o gynnal perfformiad wrth i'r sefydliad ddelio â'r problemau yn ysbyty Tywysoges Cymru.

Bydd y dyraniadau hyn yn cefnogi darpariaeth y GIG yn y flwyddyn ariannol bresennol ac yn darparu ar gyfer capasiti ychwanegol.

Bydd yr holl ddyraniadau'n cael eu cynnwys mewn ail gyllideb atodol yn nes ymlaen yn y flwyddyn ariannol.

Dyraniadau Byrddau Iechyd Lleol 2025-26

Nid yw prif lythyr Dyraniadau Byrddau Iechyd y GIG wedi'i gwblhau'n llawn eto. Bydd rhagor o fanylion a chopi o'r llythyr a'r tablau ariannol yn cael eu rhoi i'r pwyllgor ar ôl iddynt gael eu cwblhau a'u cyflwyno i'r GIG.

Cymorth gan Lywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi fframwaith dyrannu clir ar gyfer cyrff y GIG yn 2024-25, ochr yn ochr â disgwyliadau clir o ran cyflawni, a disgwyliadau o ran gwella ariannol. Mae'r camau gweithredu a nodir uchod i adlewyrchu dyraniadau ychwanegol yn ystod y flwyddyn a chyfansymiau rheoli targed newydd, i gyd yn rhan o Lywodraeth Cymru yn cefnogi ac yn gweithio gyda Byrddau Iechyd i ddychwelyd i'r balans ariannol.

Y disgwyliad yw y bydd pob Bwrdd Iechyd Lleol yn gwneud cynnydd o ran cyflawni gwelliannau gyda llwybr ar gyfer darparu sefyllfa ariannol gynaliadwy.

Mae'r cyfansymiau rheoli targed newydd yn garreg filltir allweddol yn y llwybr gwella i ddychwelyd i'r balans ariannol yn ystod y flwyddyn.

Mae'r fframwaith hwn yn cefnogi gwelliant, gan gydnabod bod rhai heriau yn effeithio ar bob Bwrdd Iechyd yn gyson, fel twf parhaus nad oes modd ei osgoi mewn galw, a phwysau chwyddiant parhaus, sydd wedi cael eu cefnogi gan gyllid ychwanegol. Fodd bynnag, bydd gan bob Bwrdd Iechyd ei heriau ei hun a fydd yn unigryw i sefydliadau o ystyried anghenion amrywiol poblogaethau, daearyddiaeth a ffurfweddiad gwasanaethau ar draws byrddau iechyd. Efallai na fydd camau cyflawni sy'n bosibl mewn rhai Byrddau Iechyd yn bosibl mewn rhai eraill.

Disgwylir i bob bwrdd iechyd wneud y penderfyniadau gorau posibl i gydbwysu risg gwasanaeth, gweithlu a risg ariannol yn y paramedrau cyflawni hyn, a chyflawni gwelliannau ariannol ar yr un pryd â chyflawni anghenion eu poblogaeth leol.

Disgwylir i sefydliadau sicrhau bod effaith penderfyniadau'n cael eu hasesu'n gadarn o ran ansawdd, diogelwch, risg a'r gallu i gyflawni, a bod y cydbwysedd gorau posibl rhwng barn am risg a gwneud penderfyniadau. Byrddau Iechyd Lleol fydd yn y sefyllfa orau i benderfynu pa gamau yw'r rhai mwyaf priodol i sicrhau gwelliannau ariannol wrth gydbwysu'r holl newidynnau a risgiau eraill.

Mae gan Lywodraeth Cymru fframwaith cadarn o fesurau cefnogi, monitro ac uwchgyfeirio, ac ymyrryd. Rydym yn defnyddio'r fframweithiau presennol sy'n ymwneud ag ymyriadau ac rydym wedi gosod meini prawf clir ar gyfer dad-ddwysáu i gefnogi gwelliant sefydliadol fel rhan o'r fframweithiau hynny, gyda chymorth Tîm Cynllunio a Chyflawni Ariannol Gweithrediaeth y GIG.

Ar ben hynny, mae agenda genedlaethol y Bwrdd Gwerth a Chynaliadwyedd yn parhau i gefnogi'r system i nodi a darparu cyfleoedd i gyflawni arbedion a gwelliannau o ran defnyddio adnoddau er mwyn sicrhau canlyniadau gwell. Mae'r dull hwn wedi helpu GIG Cymru i sicrhau mwy o arbedion a gwelliannau na blynyddoedd ariannol blaenorol.

14. Gofal Cymdeithasol

Dyraniad a gynlluniwyd ar gyfer gofal cymdeithasol, gan gynnwys y canlynol:

- Unrhyw gyllid ychwanegol a nodwyd ar gyfer 2025-26, a sut bydd y cyllid hwnnw'n cael ei dargedu.
- Sut bydd y dyraniadau yn helpu i sicrhau hyfywedd a sefydlogrwydd parhaus gwasanaethau gofal cymdeithasol, gan gynnwys gofal preswyl a gofal cartref.
- Pa gymorth y bydd y gyllideb ddrafft yn ei ddarparu i ofalwyr di-dâl, gan gynnwys tystiolaeth o unrhyw gynlluniau cymorth newydd a gwariant penodol ar ofal seibiant a chymorth ariannol i ofalwyr.
- Mesurau yn y gyllideb ddrafft a fydd yn gwella cynaliadwyedd y gweithlu gofal cymdeithasol, yn enwedig prinder staff gofal cartref.

Ymateb:

Mae'r rhan fwyaf o gyllid gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei ddarparu drwy'r setliad refeniw cyffredinol heb ei neilltuo ac adnoddau'r awdurdodau lleol eu hunain o'r dreth gyngor, ffioedd a thaliadau, a mathau eraill o incwm. Awdurdodau lleol unigol sy'n pennu rheolaeth a chyfeiriad y buddsoddiad hwn.

Bwriad buddsoddiad uniongyrchol Llywodraeth Cymru mewn gofal cymdeithasol yw cefnogi gwariant prif ffrwd awdurdodau lleol drwy fuddsoddi mewn agweddau penodol ar ddatblygu a gwella gwasanaethau.

Yn 2025-26 rydym yn bwriadu dyrannu dros £141m o gyllid refeniw i gyflawni ein nodau polisi gofal cymdeithasol. Enghraifft o ddarpariaeth a ariennir yw'r Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol. Cyflwynwyd hyn ym mis Ebrill 2022 i gefnogi gweithgarwch i hybu'r gwaith o ddiwygio a gwella gofal cymdeithasol, ac mae'n ategu'r cyllid a ddarperir yn y setliad Llywodraeth Leol.

Defnyddir y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol i gefnogi'r gwaith o ddiwygio Gofal Cymdeithasol, i wella'r ddarpariaeth ac i wella cynaliadwyedd gwasanaethau ar draws y sector gofal cymdeithasol. Mae'r cyllid yn cael ei ddefnyddio i helpu i gyflawni ymrwymïadau'r Rhaglen Lywodraethu i ddiwygio gofal cymdeithasol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal ac i ddiogelu, ailadeiladu a datblygu ein gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed ac ar gyfer gofalwyr di-

dâl, ac i sefydlu Swyddfa Genedlaethol ar gyfer Gofal Cymdeithasol.

Cyllid ychwanegol 2025-26

Yn 2025-26, bydd y setliad refeniw cyffredinol yn y Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol yn cael ei gynyddu £235m i adlewyrchu'r pwysau ychwanegol sy'n wynebu awdurdodau lleol.

Eleni, fe wnaethom ymgynghori ar godi tâl gofal cartref. Rydym wedi penderfynu cadw'r uchafswm tâl presennol ar £100 yr wythnos. Bydd £5m ychwanegol yn cael ei ddrynnu i awdurdodau lleol i'w cefnogi. Bydd rhagor o waith yn cael ei wneud i fynd i'r afael ag unrhyw anghysondebau yn y ffordd y mae costau gofal cartref yn cael eu codi ledled Cymru.

Er nad oes unrhyw fuddsoddiad ychwanegol sylweddol arall wedi cael ei ddrynnu i'r cyllidebau gofal cymdeithasol yn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol, byddwn yn drynnu dros £141m yn 2025-26 ac yn parhau i ymrwymo i gyflawni ymrwymadau allweddol ein Rhaglen Lywodraethu fel dileu elw o fathau penodol o ofal cymdeithasol plant ac adeiladu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol mwy integredig, cefnogi gofalwyr a hefyd canolbwyntio'n benodol ar leihau oedi mewn llwybrau gofal.

Byddwn yn parhau i weithio gyda phartneriaid allweddol ar draws y sector i fanteisio i'r eithaf ar yr holl gyllid sydd ar gael yn 2025-26.

Sicrhau hyfywedd a sefydlogrwydd parhaus gwasanaethau

Fel y nodwyd, mae'r rhan fwyaf o gyllid gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn cael ei ddarparu drwy'r setliad refeniw cyffredinol heb ei neilltuo ac adnoddau'r awdurdodau lleol eu hunain o'r dreth gyngor, ffioedd a thaliadau, a mathau eraill o incwm. Awdurdodau lleol unigol sy'n pennu rheolaeth a chyfeiriad y buddsoddiad hwn (gan gynnwys mewn perthynas â sefydlogi a chefnogi gofal cartref a phreswyl).

Bwriad buddsoddiad uniongyrchol Llywodraeth Cymru mewn gofal cymdeithasol yw cefnogi gwariant prif ffrwd awdurdodau lleol drwy fuddsoddiad sy'n ymwneud ag agweddau penodol ar ddatblygu a gwella gwasanaethau.

Un enghraifft o'r pwynt diwethaf fyddai'r Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol, a gyflwynwyd ym mis Ebrill 2022, i gefnogi gweithgarwch i hybu'r gwaith o ddiwygio a gwella gofal cymdeithasol, er mwyn ategu'r cyllid a ddarperir yn y setliad Llywodraeth Leol.

Defnyddir y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol i gefnogi'r gwaith o ddiwygio Gofal Cymdeithasol a gwella cynaliadwyedd gwasanaethau ar draws y sector gofal cymdeithasol. Mae'r cyllid yn cael ei ddefnyddio i helpu i gyflawni ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu i ddiwygio gofal cymdeithasol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal ac i ddiogelu, ailadeiladu a datblygu ein gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed a gofalwyr di-dâl, ac i sefydlu Swyddfa Genedlaethol ar gyfer Gofal Cymdeithasol.

Er enghraifft, mae'r ddau gynllun ar gyfer gofawyr di-dâl a ddarperir drwy'r Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol yn cael eu derbyn yn dda iawn gan ofalwyr a phartneriaid rhanddeiliaid. Mae'r cynlluniau hyn yn darparu cymorth ariannol brys a chynghor ariannol – a chyfleoedd i ofalwyr di-dâl gael seibiant byr o'u rôl gofalu. Mae'r cynlluniau hyn yn cefnogi gofawyr di-dâl i barhau â'u rôl gofalu, sy'n cyfrannu at sefydlogrwydd cyffredinol y sector. Bwriad y cynllun Seibiant Byr yw annog y gwaith o arloesi a datblygu dewisiadau eraill yn lle gwasanaethau seibiant traddodiadol, sy'n cyd-fynd yn well â'r hyn y mae gofawyr yn ei ddweud sydd ei angen arnynt.

Ar ben hynny, bydd y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol yn parhau i gefnogi gwasanaethau preswyl a maethu plant drwy'r grant dileu elw sydd wedi cael ei ddefnyddio gan awdurdodau lleol ers blwyddyn ariannol 2022-23 i gynllunio'r gwaith o ddatblygu darpariaeth newydd ynghyd â'i staff dilynol. Bydd y grant diwygio radical cysylltiedig, sydd hefyd dan y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol, yn parhau i gefnogi awdurdodau lleol yn yr agenda trawsnewid ehangach.

Gofawyr di-dâl

O ran gofawyr di-dâl, mae'r Gronfa Gymorth i Ofalwyr (£4.5m yn 2022-25) yn helpu gofawyr di-dâl i ymdopi â chostau byw cynyddol drwy ddarparu grantiau i brynu eitemau hanfodol sylfaenol, fel bwyd, eitemau i'r cartref ac eitemau electronig. Mae tystiolaeth gref o'r angen parhaus am y gronfa hon, sydd wedi cael ei darparu'n llwyddiannus gan y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol dros y tair blynedd diwethaf.

Mae'r Cynllun Seibiant Byr ar gyfer gofawyr di-dâl (£9m ar gyfer 2022-25) hefyd yn cael ei ariannu gan y Gronfa Diwygio Gofal Cymdeithasol ac mae'n darparu cyfleoedd i ofalwyr di-dâl gael seibiant o'u rôl gofalu. Unwaith eto, mae hwn yn gynllun sy'n cael ei groesawu a'i ddarparu'n dda iawn, lle mae'r galw'n parhau i fynd y tu hwnt i'r cyflenwad.

Mae'r dystiolaeth yn dangos nad oedd y gwasanaethau yn gwybod am bron i hanner yr ymgeiswyr ar gyfer y ddau gynllun hyn o'r blaen. Mae hyn yn dangos y gwerth ychwanegol, lle mae'r cynlluniau hyn yn gweithredu fel pyrrh i ofalwyr lle gellir eu cyfeirio at ffynonellau cyngor a chefnogaeth eraill.

Yn ogystal â'r cyllid hwn, mae £1m yn cael ei ddarparu i fyrddau iechyd drwy'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol i gefnogi gofawyr di-dâl lle mae'r unigolyn sy'n cael gofal yn cael ei dderbyn i'r ysbyty neu'n cael ei ryddhau. Mae'r cyllid hwn sydd wedi'i neilltuo yn gymorth sylweddol i ofalwyr ac mae'n cyfrannu at yr agenda i leihau oedi wrth ryddhau cleifion o ysbytai. Yn ogystal, mae'n ofynnol bod pump y cant o gyllid cyffredinol y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol yn cael ei wario ar wasanaethau i gefnogi gofawyr di-dâl.

Yn olaf, mae cyllid ar gael i sefydliadau cenedlaethol o'r cynllun Grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i ddarparu gwasanaethau a chymorth i ofalwyr di-dâl ac i gyflawni amcanion strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer gofawyr di-dâl.

Nid oes dim cyllid ychwanegol i alluogi ehangu cymorth ariannol/cynlluniau newydd ar gyfer gofalwyr di-dâl.

Cynaliadwyedd y gweithlu gofal cymdeithasol

Fel llywodraeth, rydym yn dal i weithio i greu sylfaen gadarn i adeiladu ein gweithlu gofal cymdeithasol arni. Nod ein cyllid sylweddol o tua £28m drwy Gofal Cymdeithasol Cymru yw arwain a chefnogi gwelliannau mewn gofal cymdeithasol drwy recriwtio a chadw gweithlu proffesiynol o ansawdd uchel.

Cyflog Byw Gwirioneddol

Mae'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2025-26 yn cynnwys cyllid a ddyrannwyd yn y Grant Cynnal Refeniw i godi cyflogau gweithwyr gofal cymdeithasol, fel rhan o'n hymrwymiad ehangach i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen ac ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i dalu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i weithwyr gofal cymdeithasol yng Nghymru. Bydd y cynnydd yn berthnasol i weithwyr cofrestredig mewn cartrefi gofal ac ym maes gofal cartref (gwasanaethau oedolion a phlant) a gweithwyr gofal cartref cofrestredig mewn lleoliadau byw â chymorth. Bydd hefyd yn cael ei dderbyn gan bob cynorthwydd personol sy'n cael ei ariannu drwy daliad uniongyrchol gan yr awdurdod lleol.

Bydd darparu gwell cyflog drwy'r Cyflog Byw Gwirioneddol yn helpu i fynd i'r afael â chyflogau isel sy'n gysylltiedig â'r sector ac mae'n sicrhau gwelliannau i'r gweithlu gofal cymdeithasol ac yn gwella lefelau cadw'r gweithlu a'r canlyniadau i bobl sy'n cael gofal a chymorth. Er ein bod yn cydnabod y cynnydd yn y Cyflog Byw Gwirioneddol, ni fydd yn mynd i'r afael â phob her ym maes Gofal Cymdeithasol ar ei ben ei hun. Bydd yn cyfrannu at gynaliadwyedd ac uchelgais tymor hwy i godi proffil y sector fel lle proffesiynol i weithio, yn gwella cyfleoedd i unigolion ddatblygu eu gyrfaedd, ac yn helpu i wella'r broses recriwtio a chadw staff.

Mae'r Cyflog Byw Gwirioneddol ar gyfer y gweithlu gofal cymdeithasol yn cael ei gefnogi ymhellach gan waith y Fforwm Gwaith Teg mewn Gofal Cymdeithasol i fynd i'r afael â chyflog teg yn y sector sy'n cynnwys yr ymrwymiad i ddatblygu Fframwaith Cyflog a Chynnydd ar gyfer y sector, gyda'r nod o ddarparu cyfleoedd cyflog, dilyniant a datblygiad mwy cyson i ddenu mwy o bobl i'r sector.

Bwrsari Gweithwyr Cymdeithasol

Darperir cyllid ar gyfer bwrsari gweithwyr cymdeithasol i fyfyrwyr sy'n astudio gradd mewn gwaith cymdeithasol ac mae'n cynnig cymorth ariannol ychwanegol. Mae hyn yn gwneud y radd gwaith cymdeithasol yn gyraeddadwy yn ariannol a bydd yn sicrhau bod gennym gyflenwad cynaliadwy o weithwyr cymdeithasol yn y dyfodol.

Mae'r cynnydd i'r bwrsari o £10m dros dair blynedd a gyhoeddwyd yn 2022 wedi bod ar gael i fyfyrwyr sydd wedi cychwyn ar y cwrs ers 2021-22. Mae'r cymorth ariannol ychwanegol ar gael i fyfyrwyr israddedig ac ôl-raddedig yng Nghymru

drwy'r Bwrsari Gwaith Cymdeithasol. Mae cynyddu'r bwrsari yn golygu bod ein cyllid ar gyfer y rhaglen hon bron yn £10m dros dair blynedd i helpu i hyfforddi gweithwyr cymdeithasol y dyfodol. O'r pecyn cyllid hwn sy'n werth £10m, mae'r newidiadau rydym wedi'u gwneud yn costio cyfanswm o £3.5m dros y tair blynedd. Mae hyn yn gynydd o fwy na 50 y cant i'r bwrsari gwreiddiol i israddedigion ac ôl-raddedigion.

Mae gweithwyr cymdeithasol yn cyflawni rôl hanfodol yn ein cymunedau, gan gefnogi pobl i fod yn gyfrifol am eu bywydau eu hunain. Maent wrth wraidd ein system gofal cymdeithasol ac maent yn allweddol i ddarparu gofal effeithiol. Mae'r bwrsari Gwaith Cymdeithasol i fyfyrwyr yn cefnogi pobl sydd â'r priodolddau a'r sgiliau priodol i allu ymgymryd â hyfforddiant gwaith cymdeithasol. Ei nod yw cyfrannu at dwf gweithlu gwaith cymdeithasol cynaliadwy yng Nghymru ac mae'n cyfrannu at y costau a wynebier gan unigolion sy'n hyfforddi i fod yn weithwyr cymdeithasol.

Grant y Gweithlu a Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy (grant gweithlu)

I gydnabod y rôl bwysig y mae awdurdodau lleol yn ei chwarae o ran darparu gwasanaethau cymdeithasol craidd, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid rheolaidd i'r sector ar ffurf grant Gweithlu a Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae'r meini prawf ar gyfer defnyddio'r grant wedi cael ei osod yn eang gan ganiatáu i awdurdodau lleol ddefnyddio'r cyllid i gefnogi codiadau cyflog, ond hefyd ar gyfer ymyriadau eraill sydd â'r nod o gefnogi darpariaeth gwasanaethau gofal cymdeithasol cynaliadwy i sicrhau eu bod mewn sefyllfa well i ateb galw cynyddol neu annisgwyl. Yn ymarferol, mae'r cyllid wedi cael ei ddefnyddio ar gyfer amrywiaeth o fesurau – o godi cyflogau i gamau gweithredu sydd wedi'u hanelu at gefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau. Mae'r grant hwn wedi cael ei roi i awdurdodau lleol bob blwyddyn ers 2019 a bydd yn £45m ar gyfer 2025-26.